1978 OKT 18
KÖZGAZD. EGY. KÖZPONTI KÖNYVTÁR

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MAGYAR KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XX. ÉVFOLYAM, 16. SZÁM ÁRA: 80 FILLÉR 1978. OKTÓBER 5.

A TARTALOMBÓL: DEZSÉRI KÁLMÁN: Haza és haladás, összeegyeztethetőségének kérdését váratlanul a történelem újra napirendre tűzte. FÓRIS GYÖRGY: Kína végső célja tehát olyan modernizálás végrehajtása, mely biztosíthatja számára a világhatalmi státust. Politikailag már ma is jelentős tényező, azonban emögött még nincs tényleges katonai-gazdasági erő — mindezek kifutása legalább az évszázad végéig eltart. Bizonyos területeken elképzelhető persze előretörés, de teljes komplexitásában nem, — hiszen nukleáris területen például ma körülbelül ott tart ahol a Szovjetunió tartott a hatvanas évek elején. LAMBERT GÁBOR: Taróczi szinte állandóan úton van. Egyedül járja be a világot, saját maga finanszírozza az utazásokat, intéz szállástól kezdve mindent. CHIKÁN BÁLINT: Számomra a legizgalmasabb anyagot az idei évben az olasz szobrászok alkotásai jelentették. Cipolla és Iandola mintha egyaránt egy társadalomtól, realitásoktól, elemi emberi törvényektől elidegenedett világot ábrázolnának.

Munkában a jelölő bizottság

Mi a tapasztalat az I. évfolyamról?

Igen felelősségteljes és problematikus feladattal birkózik meg a jelölő bizottság, amikor 540 egymást kevéssé ismerő elsős közül kell kiválasztania az évfolyam irányítására képes vezetőséget. Bárki javasolható, ha megfelelőnek találja erre instruktora, csoporttársai, vagy barátai. Azonban még csoporton belül is nehéz megtalálni a legmegfelelőbb KISZ-funkcionáriusokat, nemhogy évfolyamszinten.

Munkájukról, problémáikról kérdeztem Gyömrei Gábort, a jelölő bizottság vezetőjét.

— Kik a tagjai a jelölő bizottságnak, és miből áll a munkája?

— A jelölő bizottságban tizenegyen vagyunk: instruktorok, tavalyi évfolyamvezetőségi tagok, kari vezetőségi tagok. Feladatunk elbeszélgetni a jelöltekkel, megpróbáljuk minél jobban megismerni őket, s közvetlen beszélgetés útján minél több információt megszerezni velük kapcsolatban. Korábbi KISZ-munkájukban nem is a konkrét tények érdekelnek minket — hiszen azok megtalálhatók a jellemzésben is — hanem inkább tevékenységük miértje.

— Gondolod, hogy ezekkel a beszélgetésekkel biztosan ki tudjátok választani a megfelelő embereket?

— Nem, természetesen bármennyire is törekszünk erre, nem állíthatjuk, hogy a kilenc legjobb KISZ-tag kerül az évfolyamvezetői posztokra. De igyekszünk minél jobb szelektálási módszereket kialakítani. Így egy-egy jelölttel három-négy bizottsági tag beszélget el több alkalommal, esetenként legalább egy órát, és ezután közösen megvitatjuk a tapasztalatokat. Ilyenkor szóbakerül a tanulás, az egyetemmel kapcsolatos elképzelései, politikához, sporthoz való viszonya, valamint megvizsgáljuk eddig, hogyan vett részt a különböző évfolyamszintű és csoportprogramokban.

— Milyen karakterű KISZ-tagokat tartasz alkalmasnak a különböző feladatkörökre?

— Elsősorban jó tanulónak kell lennie az illetőnek. Szükséges, hogy rendelkezzen bizonyos vezetői és irányítói képességekkel; beleértve a megfelelő fellépést és beszédkészséget is. Fontos jellemzőnek tartom a karakán jellemet, hiszen ki kell állnia a helytelen dolgokkal szemben; és az évfolyam érdekeit a megfelelő helyen képviselni. Egyes funkciókhoz — tanulmányi felelős, diákjóléti bizottsági tag — elengedhetetlen a lelkiismeretesség és precizitás, hiszen rengeteg adminisztratív munka is vár rájuk. Még lényegesnek tartom az ötletgazdagságot — természetesen csak megvalósítható ötletekre gondolok, valamint a problémák iránti érzékenységet és a jó áttekintő készséget, ami egy vezetőnél nélkülözhetetlen. Természetesen nemcsak a vezetéstől függ a a munka sikere, hanem az a legfontosabb, hogy a tagság maga határozza meg a célt és a kilenc ember érezze, hogy kik állnak mögöttük.

— Ebből a szempontból milyen tapasztalataid vannak a szerdai megbeszélésekről és mit várasz majd a küldöttgyűléstől?

— A meghirdetett szerdai mozgalmi programra első alkalommal 15-en! második alkalommal még kevesebben jöttek el. Főként a saját irányíthatóság megvalósításáról és az ennek kapcsán felmerülő gondokról, problémákról vitatkoztunk. A többség — mint az előbbiekből kiderült — közömbös és ez úgy érzem gátolni fogja az évfolyam összetartozását. Az október 25-re tervezett küldöttgyűlésen, amelyen a csoportokból négy-négy hallgató vesz majd részt — titkár, szervező titkár, agit.-prop. titkár és egy egyéves mandátummal rendelkező küldött — remélem feloldódik ez a közöny, hiszen itt szeretnénk az elmúlt másfél hónap alatti tapasztalatokat leszűrni és a jövendő célkitűzéseket meghatározni. De ez az elsősök aktív részvétele, és kötelezettsége nélkül lehetetlennek tűnik.

Fluck Zsuzsanna

Vezérigazgató a Veres Pálné utcában

„Szét kell rombolni a lineáris növekedés mítoszát"

A SZAKKOLLÉGIUM SZEPTEMBER 20-ÁN megtartotta tanévnyitó ülését. Erre az alkalomra Dózsa Lajost, a Magyar Alumíniumipari Tröszt vezérigazgatóját hívták meg, aki éppen 25 éve volt elsős itt, a közgázon.

Mind az előre megadott, mind a helyben *feltett kérdések jelentős része feszegette az ágazati és funkcionális irányítás problémáit.* Ezekről szólva *Dózsa elvtárs* kijelentette: *szükségesnek látja a jelenlegi vállalatirányítási gyakorlat változtatását*, de nem szervezeti, hanem *tartalmi oldalról.* Az irányítás jelenlegi formái nem tarthatatlanok, képesek lennének sokkal hatékonyabban működni, *ha az intézmények szervezettebbek lennének és jobban felkészült személyi állománnyal rendelkeznének.* A szervezeti forma megváltoztatása, a változtatás bevezetésének időpontja fontos vezetői döntés, óvatosan kell bánni vele. Mi pedig évtizedek óta *új meg új szervezeti formákat keresünk, és ezek olyan gyorsan követik egymást, hogy az egyik még stabilizálódni sem tud, már jön a másik....*

Ha új, magasabb szintű feladatokat kívánunk megoldani — intenzív gazdaságpolitikát, nagy horderejű struktúraátalakítást megvalósítani — akkor elsősorban új módszerekre és magasabb felkészültségű emberekre van szükség. (Sajnos, mint ez az egyik hozzászólásból kiderült, az irányító szervek nem kapkodnak a szakkollégium kiváló minősítésű, jó felkészültségű végzősei iránt.) *Évek óta folyik a vita: szükség van-e ágazati minisztériumokra. A válasz nem ilyen kategórikus.* Az egyes ágazati minisztériumok *eltérő hatékonysággal irányítanak, és eltérő feltételeket teremtenek vállalataik számára.* A legfőbb baj ott van ezekkel a szervekkel, hogy a napi aprólékos sikereket hajtják, s emiatt *nem tudnak egy stratégiai, hosszú távú irányítás gazdái lenni. De a kevesebbet szidott funkcionális irányító szervekkel sincs minden rendben: határozataikat, rendeleteiket a rájuk kirótt felelősségi körökhöz tartozó tervmutatók teljesítése érdekében hozzák.* Emiatt a rövidtávú költségvetési („kincstári") szemlélet miatt sokszor értelmes, hasznos vállalati elképzelések nem tudnak kibontakozni. *A további fejlődést abban látja a vezérigazgató, hogy erősödnek a funkcionális testületi szervek.* A funkcionális irányításba azonban fokozottabban bekapcsolódnak az ágazati minisztériumok is.

SZÁMOS KÉRDÉS ÉRINTETTE a Magyar Alumíniumipari Tröszt munkáját, fejlődési gondjait. *A MAT* (az új vállalati törvény szerint) *gazdálkodó tröszt*, tehát átcsoportosíthatja az alá tartozó vállalatok eszközeit, erőforrásait. *A trösztvállalatok önállósága sok területre kiterjed*, a munkáltatói jogoktól a bérfejlesztésen át a kisebb beruházásokig. *A lényeges kérdésekben azonban a trösztközpont dönt*, mivel ő felel az egész tröszt működéséért. Az erőforrások átcsoportosítása úgy jelentkezik, hogy az alsóbb termelési vertikumokban megtermelt fejlesztési eszközöket pumpálják át a felsőbb lépcsőkbe — a struktúra átalakításának megfelelően a termékek feldolgozottsági szintjének növelése érdekében. A tröszt ugyanis a teljes alumíniumipari ágazatot átfogja: a bauxitbányászatot, a timföld- és tömbalumínium-gyártást, az alumínium félkész- és részben a késztermék-előállítást. *Az alsó fázisú termékek gazdaságosabbak* (jobb dollárkitermelés érhető el velük) *mint a felsők.* Ennek több okát is megjelölte a vezérigazgató: 1. Az ágazat struktúráját a hazai adottságok figyelembevétele nélkül építettük ki. 2. Az országban alacsonyabb a műszaki színvonal, mint a világpiacon, a különbség termelési vertikumonként kumulálódik. 3. A versenytársak már hagyományos, „bedolgozott" piaccal rendelkeznek, jobb minőséget képesek szállítani, mint mi. *A tröszt termékei közül az alumíniumtömb és néhány félgyártmány van világszínvonalon, a félgyártmányok többsége és a késztermékek ez alatt.* Lényeges *stratégiai kérdésnek tartják* azonban *a feldolgozási fok növelését, hogy minél több magyar munkát tudjanak exportálni. Amíg azonban erre nem képesek, addig a „kemény" cikkekre helyezik az exportban a hangsúlyt.* A timföldet és az alumíniumtömböt 26—29 forintos dollárkitermeléssel tudják értékesíteni. Összehasonlításként: az alumíniumipari átlag 32 forint, a gépiparban a 60—100 forint a jellemző. *A tröszt ez évi exportja 125 millió dollár, s ezzel a legnagyobb dollárkitermelő vállalat az országban. Nyereségének 62 százaléka származik az exportból.* A tröszti termékek világpiaci árfekvése igen örvendetes: *1972-ben még a világpiaci árak 90 százalékát érték el* (dollárviszonylatban) *idén már a 98—100 százaléknál tartanak.* Ez nem kis részben a kemény piaci munka eredménye. A tröszt világpiaci hírneve jó, *legerősebb konkurrensei a skandináv és a nyugatnémet vállalatok.*

A feldolgozottsági fok növelését *további fejlesztésekkel* kívánják megoldani. Most készült el a székesfehérvári hétmilliárd forintos beruházás, amely *már világszínvonalon állít elő félkésztermékeket.* A további fejlesztések hosszú távú terve is készen van, eszerint *a 80-as évek végére vezérgyártmányok tekintetében stabil, korszerű alumínium készárutermeléssel rendelkezünk majd.*

Az igazi gondot azonban a fémbázis megteremtése jelenti. A Szovjetunió nem hajlandó változatlan feltételek mellett megújítani a — számunkra igen kedvező — timföld-alu-

(Folytatás a 2. oldalon)

Felhívás

Gólyabáli plakátversenyt hirdet a Közművelődési Titkárság. A plakátok témája: gólyák élete az egyetemen, s azonkívül, lehetőleg humoros formában. A kivitelezést, az ötletességet a novemberben megrendezésre kerülő gólyabálon értékeli majd egy alkalmi — de szakértő — zsüri. Az aulában valamennyi pályaművet kiállítják majd, az első három helyezett 150,— 100,— illetve 50,— forintos könyvutalványban részesül.

A plakátokat november 1-ig kell eljuttatni a Közművelődési Titkárságra.

Kettesben a tudománnyal Fotó: Fáth Péter

SZÜRET

Az első évfolyamosok a Városföldi Állami Gazdaság két táborába mennek dolgozni. Az évfolyam többsége (körülbelül 280-an) a bugaci részlegben dolgozik majd, munkájuk előreláthatólag almaválogatás, ládaszögelés, illetve almaszedés lesz. A tábor 3—4 kilométerre található Bugactól, egy tanyaközpont közvetlen közelében. Az ottaniak 12—14 ágyas, olajkályhával fűthető szabákban laknak majd, az épülethez melegvizes fürdő is tartozik.

Az almaválogatáshoz 100 lányt kért a gazdaság; elképzelhető hogy két műszakban fognak dolgozni.

Az évfolyam ezen része, amelyet a 3, 4, 7, 9, 11, 12,, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21 csoportok alkotnak, vasárnap (október 8-án) 17.30-kor indul a Nyugati pályaudvarról Kecskemét felé, ahonnan autóbuszok viszik őket a táborba. A visszautazás szombaton (október 14-én) az esti órákban történik.

Az évfolyam másik fele, amelyhez az 1, 2, 5, 6, 8, 10, 18, 19. tanár „A" és „B" csoportok tartoznak, az állami gazdaság kiskunfélegyházi telepén, a várostól 4—5 kilométerre fog lakni, körülbelül 200-an. A szobákban 10—12 ágy van, és vaskályhákkal lehet fűteni hideg idő esetén. Itt a munka szőlőszedés lesz mindenkinek. Indulás vasárnap (október 8-án) 13.45-kor, ugyancsak a Nyugati pályaudvarról a Szeged felé közlekedő gyorsvonattal. Visszaindulás a másik csoporthoz hasonlóan szombat este.

A gazdaság kéri, hogy a csoport tagjai vigyenek magukkal kést, mert a gazdaság nem tud biztosítani.

Melegebb ruhát mindenki vigyen magával!

Lapzártakor a többi kar szüreti beosztása még nem volt ismeretes!

KISZ-aktívaképzés

Szeptember 23-án, szombaton egész napos képzést tartottak a KISZ-aktívák részére. Ennek keretében délelőtt dr. Kiss Artúr tartott előadást a pártépítés fontosabb kérdéseiről. Kiemelten foglalkozott azokkal a követelményekkel, amit a párttagjelöltektől elvárnak, majd külön szólt azokról a komoly feladatokról, amiket már párttagként kell megoldaniuk.

Vass László egyetemi KISZ-titkár az ifjúsági szervezetünk megerősítése érdekében teendő feladatokról beszélt. Kitért az évi munkatervek végrehajtásának és ellenőrzésének kérdéseire, így az alapszervezetek politikai és az aktívák továbbképzésére. Ismertette a mezőgazdasági munkával kapcsolatos szervezési feladatokat, majd a KISZ-szervezet költségvetésének közel felére csökkenése miatt felkérte a tagságot, hogy ajánlja fel egynapi átlagos keresetét az egyetemi szervezetnek, amiből a salgótarjáni tábor építését szeretnék fedezni.

Délután az idén megrendezendő diákparlament kérdéseivel foglalkoztak a résztvevők majd a kari KISZ-vezetőségek az előttük álló feladatokról tanácskoztak.

D. K.

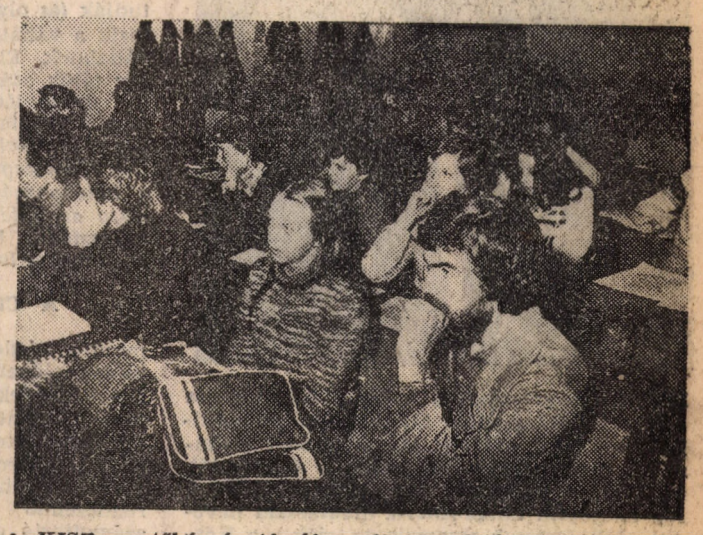

A KISZ-vezetőképzés témája volt: A pártépítő munka feladatai a hallgatók körében Fotó: Radványi Zsolt

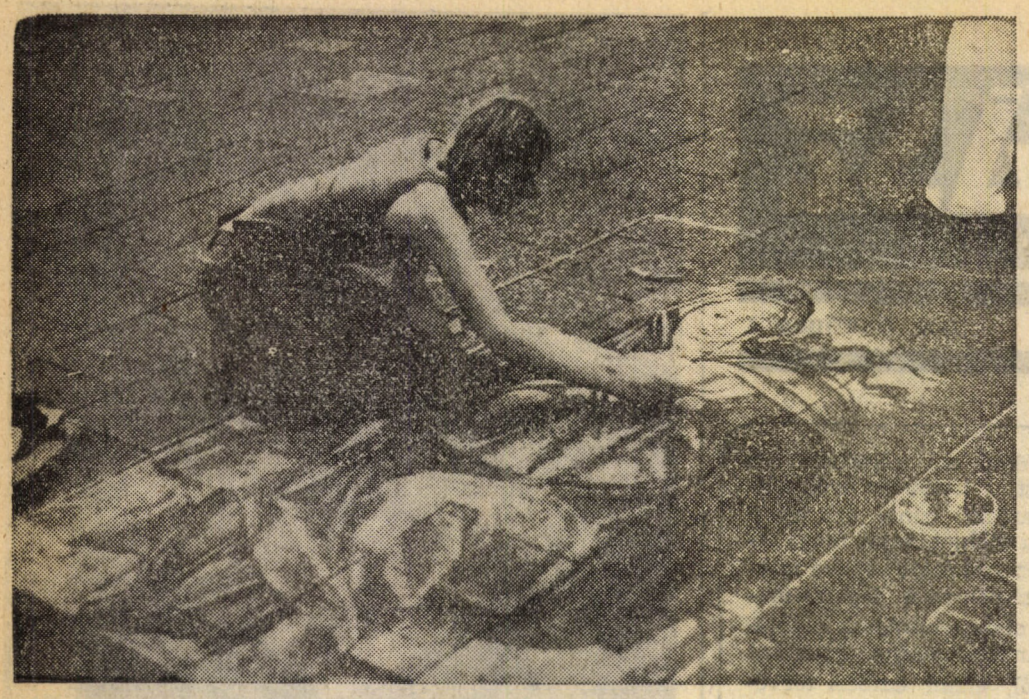

Ihlet az aszfalton Fotó: Simonyi Tamás

Vezérigazgató a Veres Pálné utcában

(Folytatás az 1. oldalról)

minium egyezményt. Ezt az egyezményt 1962-ben kötöttük, amikor az alumíniumipari termékek még embargósak voltak és a Szovjetuniónak nem volt saját alumíniumipara, viszont olcsón állított elő villamos energiát. Az egyezmény szerint mi évi 300 ezer tonna timföldet szállítunk a Szovjetunióba, ahonnan 150 ezer tonna alumíniumot kapunk. (A kohósítási normának megfelelően.) A bérmunkát kríling áruval fizetjük. *Az utóbbi tíz évben a Szovjetunió alumíniumipara hatalmas fejlődésen ment át, az alumíniumipari termékek is szabadon forognak a világkereskedelemben és a Szovjetunió számára is megdrágult az energia.* Ha ugyanezt a timföld mennyiséget Ausztráliából dollárért megvenné, feldolgozná és eladná a világpiacon, évi 35—38 milliárd dollár nyereséget érhetne el. Ezt a szovjetek is kiszámolták és most *osztozkodni kívánnak velünk az egyezmény előnyein.*

A fémbázisunk évi 250 ezer tonna alumínium, ebből évi 150 ezer tonna félgyártmány készül. 1985-re körülbelül 450 ezer tonnára lesz szükség, ha el akarjuk látni a hazai vevőket és tartani akarják az export mostani szintjét is. *Mindebből az következik, hogy vagy kohót építünk, vagy megvesszük a hiányzó alumíniumot dollárért.* Az alumíniumipari termékek hazai elterjedését ugyanis nem lehet megakadályozni — ez a technikai fejlődésben való lemaradást jelentené. A gépipar csak akkor éri el a világszínvonalat és fejlődik ennek megfelelően, ha elegendő alumíniumhoz jut.

MÁRPEDIG, HA ITT VAN ELÉG

(35—40 évre való felkutatott) bauxit, *van elég timföld, kár lenne nem kohósítani.* A tervezett kohó (most folynak a tárgyalások a megvalósításról) *10—12 milliárd forintba kerülne.* Két amerikai bank tett ajánlatot, az építés finanszírozására, nyugatnémet és japán cégek jelentkeztek a kivitelezésre. *Fémmel törlesztenénk és a kohót 10 év alatt ki is tudnánk fizetni. Százezer tonnás kohó évi bevétele több mint 100 millió dollár lenne évente.* Az energia probléma sem úgy jelentkezik már, mint a korábbi időszakban, amikor egy alumíniumkohó ellátása az ország energia felhasználásának 1/4-ét jelentette. *A százezer tonnás kohó, egy 175—200 MWattos erőművet igényel, ami a kohó beruházása mellett további 4—5 millió forint energetikai beruházást jelent.* Az alumínium tömb volt azonban az az áru, amelyben legjobban realizálódott az energiaár robbanás. 1973-ban 1 tonna alumínium ára 430—440 dollár volt, 1978-ban már 1060—1070 dollár. Így *az alumíniumipar 1 dollár exportbevételéhez 7—8 forint energiát használ fel. Ilyen szempontból kell megítélni a pótlólagos energetikai beruházást.* A Nehézipari Minisztérium szerint *szenünk van elegendő* és az olajárak emelkedésével, lassan a mi *lignitünk is versenyképessé válik.*

FELMERÜLT AZ A KÉRDÉS,

hogy *nem zsarolás-e* az irányító szervek felé, létrehozni egy drága félkészgyártmányt termelő kapacitást és leterhelése érdekében újabb beruházás engedélyezését kérni. *Dózsa elvtárs erre azt felelte, hogy amikor a székesfehérvári beruházást beterjesztették jóváhagyásra, mellékelték az országos fémmérleget és jelezték, a fent említett várható nehézségeket az alumíniumtömb-ellátásban.* De ezek már 1980 után lépnek fel és nálunk sok szervnél az V. ötéves terv végén megáll az élet. Mások pedig abban reménykedtek, hogy az egyezményt sikerül politikai alapon rendezni a Szovjetunióval. *Mostanra* (megkezdődött a VI. ötéves terv előkészítése) *kezdtek foglalkozni az új kohó — szintén évekkel ezelőtt beterjesztett — terveivel.*

A MAT egyébként is tisztában van vele, hogy egy ágazatot képvisel, s így nem is gondolkodhat másként, csak népgazdasági fejjel. Ezért rendelkezik a tröszt 1990-ig szóló hosszútávú tervvel (teljes zárt termékmérleg mélységig), ezért végzi kalkulációit dollárban és méri műszaki paramétereit a világszínvonalhoz. És amikor égetővé vált az ország számára a tőkésexport gyors növelése, ezért használta ki a tröszt összes lehetőségét és növelte két év alatt 45 millió dollárral az exportját. Pedig nem járt jól vele. Egyrészt: a tröszt a megnőtt nyereség utáni bértömegét nem használta el a két év alatt, hanem tartalékolta. A költségvetési szervek viszont a további magas nyereségképződést gondosan megakadályozták a termelési adó mellett, a „trösztre szabott" szabályozó módosításokkal. Másrészt: *lehetőségeit kihasználva a tröszt idén már nem tud olyan mértékű export és nyereségnövekedést elérni, mint eddig.* (Csupán 8 millió dollárt.) Számon is kérték, hogy miért mutatkozik lemaradás az export növelésében 1978 első félévében 1977 első féléévéhez képest. Azt nem kérdezték, hogy a tröszt teljesítette-e már az ötéves tervében kitűzött exportbővítést. (Pedig igen.) És ez a kisebbik baj. De *a tröszt az idén feléli adómentes bérfejlesztési lehetőség tartalékait és jövőre már csak jelentéktelen bérfejlesztést és a szükségesnél jóval kisebb mértékű beruházást tud majd megvalósítani. Mindez pedig a bázisszemléletű lineáris növekedésre beállított gazdasági szabályozásnak köszönhető. Dózsa elvtárs szerint a vállalatoknak egyszerűen nem érdekük az exportfejlesztési, vagy a szervezettségi színvonal javításában rejlő tartalékaik kihasználása.* (A fentiek alapján igaza van.) Akik az elvárt egyenletes növekedési ütemet hozni tudják (és olyanok az elvárások, hogy idetartozik a vállalataink többsége), azok már „jó" vállalatok. Elmaradt nyereséget senki nem kér tőlük számon, sőt az ütemesnél nagyobbat (mint láttuk) szinte „büntetik". *Dózsa elvtárs szerint a megoldás: arra kell ösztönözni a vállalatokat, hogy használják ki minden lehetőségüket, ami csak van az export és a hatékonyság növelésére — és biztosítani, hogy az eredményeket tartalékolhassák bérfejlesztésre, beruházásra. Vagyis: szét kell rombolni a lineáris növekedés mítoszát.*

A CIKKBEN NEM ÍRTAM

minden kérdésről, ami a három és fél órás ülésen előkerül, viszont igyekeztem (talán kicsit szubjektíven is) a MAT vezérigazgatójának legfontosabb, legáltalánosabb gondolatait ismertetni. Végezetül szeretném megjegyezni: jó lenne, ha a szakkollégium gondoskodna róla, hogy többen értesüljenek a megrendezendő hasonlóan széles érdeklődésre számottartó előadásokról, vitákról.

Pál Kata

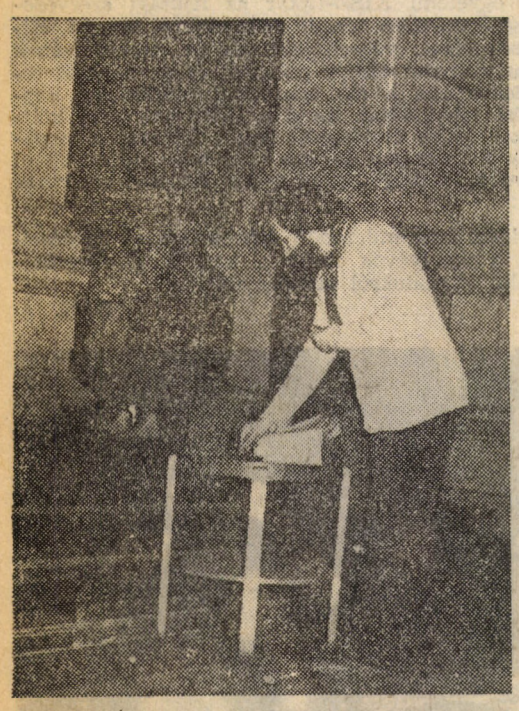

Érdemes megvenned! A te lapod! A kéthetente megjelenő Közgazdász tájékoztatást ad politikai, mozgalmi, oktatási és tanulmányi kérdésekről. Színes riportokat közöl a diákéletről, informál a művészeti világ eseményeiről. A lap hasábjain találkozhatsz diáktársaid nevével, akik nemcsak olvassák, de írják is a Közgazdászt

Játék a kastélyban

Bécs — számítógépes játékok alkalmazásával foglalkozó munkakonferencia

Augusztus 29 és szeptember 1 között került megrendezésre a számítógépes játékok alkalmazásával foglalkozó munkakonferencia a Bécs mellett fekvő Laxemburgban, melyen egyetemünkről Mózes László, az ipargazdaságtan tanszék tudományos főmunkatársa vett részt.

— Egy megfelelően átalakított régi kastélyban kapott helyet a szovjet—amerikai részvétellel alapított Nemzetközi Rendszerkutatási Intézet, amelynek ma már tizenkét tagországa van. Az intézet ideális hely a kutatómunka számára, amit egyfelől a gyönyörű, nyugalmas külső környezet, másfelől az intézet ragyogó technikai felszereltsége tesz lehetővé.

— *Milyen kutatási programja van az intézetnek?*

— A kutatási témák az idők során változnak, alkalmazkodnak az aktuális világméretű problémákhoz. A kezdeti idők kutatási programja az úgynevezett water project volt, amely elsősorban a vízgazdálkodás, víztárolás, vízellátás problémájával foglalkozott. Jelenleg hat különböző kutatási témája van az intézetnek. Foglalkozik a manapság igen sokat emlegetett nagy jelentőségű és a világ valamennyi országát érintő energiaellátás problémájával, ezenkívül a szintén legalább ekkora jelentőségű élelmiszeripar, illetve mezőgazdaság kérdésével.

— *Ön, a döntési játékokkal foglalkozik az egyetemen. Hogyan kapcsolódott ez a jelenlegi konferenciához?*

— Az utóbbi időben a döntési játékok iránti érdeklődés nagymértékben megnőtt. Ennek egyik oka, hogy ezek az úgynevezett játékok igen alkalmasnak látszanak rendszerelemzési és tervezési feladatok vizsgálatára. Mi 1972 óta foglalkozunk játékok felhasználásával az oktatásban, sikeres kísérletet tettünk kutatási alkalmazásukra és természetesen fejlesztéssel is foglalkozunk. A konferencián többek között ezekről a tapasztalatokról számoltam be.

— *Mennyiben jelent segítséget a nemzetközi kooperáció ezen a területen?*

— Olyan jellegű munkák ezek, amelyekben feltétlenül hasznos, sőt szükséges a nemzetközi együttműködés. Egyrészt hasznos és fontos a tapasztalatok cseréje, másrészt különösen a fejlesztés ráfordítás-igényessége miatt gazdaságos a munkamegosztás. Lehetségesnek látszik például olyan munkamegosztás kialakítása, amelyben a résztvevők a játék egy-egy modulját dolgoznák ki, és ezért cserébe a teljes játékmodellt megkapnák.

— *Mondana néhány mondatot a konferenciáról mind személyes, mind pedig általános vonatkozásban?*

— A jelenlegi konferencián összesen tizenhárom ország vett részt. A kutatási témákra vonatkozó javaslatok az intézet alaptémáihoz, nemzetközi jellegű problémák tanulmányozásához kapcsolódtak. Így elsősorban az élelmiszergazdasági és energiaprogramhoz. Foglalkozott a konferencia a játékok lehetséges szerepével a fejlődő országok fejlődésének meggyorsításában, a különböző társadalmi rendszerű országok vállalatai közötti kooperációk játékok segítségével történő tanulmányozásának lehetőségeivel. Egy előadást tartottam, melynek címe A vezetési játékok alkalmazása gazdaságpolitikai elemzésben és tervezésben.

A kutatási javaslatokat a konferencia résztvevői pontozással bírálták el, és az így legmagasabb pontszámot elérő témák kerülnek be valószínűleg az intézet kutatási programjába. Nagyon hasznosnak ígérkezik egy módszertani kézikönyv kidolgozási terve is, amely a téma szakembereinek nyújthat hatékony segítséget.

— *Milyen volt a konferencia szervezettsége?*

— Nagyon jó volt, ami sajnos nem minden konferenciáról mondható el. Az előadások anyagát írásban is megkaptuk, így szóban csak az összefoglalók hangzottak el, s ennek megfelelően több idő jutott az aktív véleménycserére, a közvetlen munkára.

— *A négynapos konferencia alatt a munka mellett egyéb programra is jutott idő?*

— Elég kevés, mivel reggeltől késő délutánig itt valóban komoly munka folyt. Arra azért volt időnk, hogy egy este közösen töltsünk kellemes órákat egy tipikus „heuriger"-ben, ami elősegítette azért a közvetlenebb személyi kapcsolatok kialakulását is.

Horváth Nóra

KIHÍVÁS?!

„Képzeljétek, katalógus volt a pg előadáson" — robbant be a múlt héten egy másodéves hallgató a szerkesztőségbe. S ha a hír nem is mondható szenzációnak, mindenképpen figyelemfelkeltő, hiszen Szabó Kálmán, a pg tanszék vezetője volt az az előadó, aki katalógust csinált. Róla pedig köztudott, hogy szereti a fiatalokat, ő volt az a rektor, akihez bármikor benyithatott a diák, minden előzetes bejelentés nélkül, s az a rektor is ő volt, aki az egyetemi tanácsban a diákképviseletnek érvényt szerzett.

Miért hát mégis a katalógus? Megrendült a bizalma a diákságban, vagy így akarja fegyelemre, kötelességtudatra nevelni a fiatalságot?

Ezzel a nagy „miért"-tel kerestük föl Szabó elvtársat, aki készségesen válaszolt kérdésünkre:

— Őszintén szólva már számítottam arra, hogy vagy a KISZ vagy a KÖZGAZDÁSZ felteszi ezt a kérdést — maguk voltak a gyorsabbak.

Régen a katalógus-rendszert azért vezették be, hogy kitűnjön a lusta diák, ki az, aki nem jár rendszeresen előadásra, s három hiányzás után utóvizsgára kényszerült az illető.

Soha nem vóltam híve az „előadásra járni kötelező" elvnek. Én most ennek a katalógusnak a segítségével arra vagyok kíváncsi, hogy kik azok, akik az igen nagy létszámú II. évfolyamról érdeklődnek az egyik alapvetően fontos tárgy iránt, kik azok, akik rendszeresen járnak. A katalógust nem felelősségre vonó eszköznek tekintem, hanem éppen ellenkezőleg: a diákság aktivitásáról, érdeklődéséről szeretnék képet kapni. Egy idő után az előadó úgyis megjegyzi az arcokat, s a vizsgán is mindenképpen kiderül, hogy ki járt előadásra, ki mennyire szorgalmas.

Az előadásoknak nagyon fontos szerepe van az egyetemi oktatásban. Ez persze csak akkor igaz, ha az előadás tud újat mondani a tankönyvhöz képest, hiszen a könyvből is mindenki meg tudná tanulni az anyagot de igényesnek kell lennünk, több tudást kell a száraz, kötelező tananyagnál nyújtanunk, s erre az előadás, pontosabban az előadó hivatott.

A szemináriumvezetőknek jelezzük, hogy kik járnak rendszeresen előadásra: figyeljenek föl rájuk, foglalkoztassák őket. Azokat pedig, akik nem tartják fontosnak az előadáson való megjelenést, ösztönözzék, következetesen érdeklődjenek a hiányzások oka felől.

Végezetül még ennyit: úgy gondolom a katalógus bevezetése egyfajta kihívásnak is felfogható, s bízom benne, hogy vitát váltott ki a hallgatók között. Számítok arra, hogy a többség józan gondolkodása meggyőz majd mindenkit, s nem katalógusért, hanem saját érdekükben járnak majd előadásra a II. évesek.

Egressy

Radnóti Miklós-emlékverseny

Országos vers- és prózamondó versenyt hirdet a Magyar Rádió és Televízió, valamint a Népművelési Intézet Radnóti Miklós tiszteletére, amatőrök számára.

A versenyre a XX. századi magyar, vagy világirodalom termésből lehet felkészülni, a szervezők nem kötik ki előre a műfajt. A verset szavalóknak öt Radnóti és öt bármilyen nemzetiségű költő művével kell felkészülniük, akár fiatal kortárs költő versét is bemutathatják. A prózamondók indulhatnak novellával, regény- vagy színdarabrészlettel, monológgal stb.

Egyetemünkről oktatók, dolgozók, hallgatók közül bárki nevezhet, aki kedvet érez az irodalom, az előadóművészet iránt.

A jelentkezéseket október 10-ig kell eljuttatni Linka Ágneshez, a Közművelődési Titkárságra (I. 115.), aki mint az irodalom barátkör vezetője szívesen segít a művek kiválasztásában, sőt a felkészülésben is.

Az elő- és középdöntők után a döntőt az ország színe előtt rendezik, a rádió és a TV is közvetíti majd, 1979 tavaszán.

HELYREIGAZÍTÁS

Előző számunkban Kinevezések címmel rövid hírben közöltük az újonnan kinevezett egyetemi tanárok és docensek névsorát.

Helytelenül közöltük a docensek névsorában dr. Mélykuti Ferencet. Ezúttal helyesbítünk: egyetemi docens lett dr. Mélykuti Ferencné.

Fotó: Simonyi Tamás

Előbb a csendet, aztán a tapsot, gólyák!

Amikor szerdán pontban 8-kor beestem az I-es előadóba — a reggeli csúcsforgalomtól már fáradtan, de még éhesen, mert enni nem volt időm — *minden olyan volt, mint négy évvel ezelőtt,* amikor nekem szóltak *Pach tanár úr gazdaságtörténeti előadásai.* Ő maga is ugyanúgy állt a katedrán, s az asztalon is ismerősek voltak a holmik: a fekete aktatáska, a kövér mappa, benne a mai előadás anyaga, a doboz Marlboro, a hamutartó, a kulcscsomó és az öngyújtó, amellyel most szokásához híven megkopogtatja a mikrofont: csendet kér, kezdeni szeretné.

A diákok nagy nehezen lecsillapodnak, a zaj lassan alábbhagy.

Az előadó emlékeztet az elmúlt két óra témájára, összefoglalja a főbb gondolatokat, felidézi a végső megállapításokat.

Eközben alulról, felülről *áramlanak az elkésők,* nyikorognak a székek. A felső sorokban eleinte csak fiúk ültek, a későn jövők azonban többségükben lányok, az arány így kiegyenlítődik. Az érkezők lepakolják a padra a reggelit, kinyitják a kakaót, még hörpölnek is egyet, aztán a tollat, papírt is előveszik. A többség ívpapírra jegyzetel, de láttam spirálfüzetet és kis rózsaszín számtan irkát is. Hátul a félhomályban néhányan háborítatlanul reggeliznek, balra előttem egy lány angol szavakat magol.

Pach tanár úr rátér az új anyagra. Szinte ugyanebben a pillanatban nyílik az ajtó, *még mindig jön valaki. Kapva az alkalmon az első távozó ugyanezzel az ajtónyitással elhagyja a termet. 8 óra 8 perc van.*

Az előadás *a történelem törvényszerűségeivel foglalkozik.* Négy definiálandó kategória merül fel: az általános törvényszerűség, a klasszikus, a sajátos és az egyedi fejlődésmenet fogalma vár tisztázásra. *A magyarázat világos, jól jegyezhető, a kifejtés tagolt, mégsem tollbamondás-szerű; szinte mindenki ír.* A definíció után *példák sokasága következik az egyetemes történelemből. Ezt sokan unják, koppannak a tollak.* Talán túl triviálisnak gondolják az említett eseteket, amin a történelem középiskolai leegyszerűsített tárgyalására gondolva alig lehet csodálkozni. *Azt hiszem a klasszikusok műveire való utalások is többet mondtak nekem (munkásságuk bizonyos fokú ismeretében), mint a gólyáknak.* A körülöttem ülők szeméből ezeknél a részeknél bámulattal vegyes zavart véltem kiolvasni. (Mögöttem össze is súgtak: *„Te ismered ezeket a Marx műveket?")*

A tanár úr észre is veszi a fegyelem lazulását: *„Nagyon fontos a tanulmányok elején a kategóriák tisztázása, gondolom önök ott az utolsó előtti sorban szintén erről beszélgetnek".*

Pedig még csak az általános törvényszerűség tárgyalása fejeződött be, a szünetig hátralévő időben a másik háromról lesz szó. *A példák már talán feleslegesek, a zsongás erősödik. A tizedik sor széléről egy tengerésztrikós srác feláll, és nyugodtan kisétál, még csak nem is siet.* Ezt már az előadó sem állja meg szó nélkül: *„Úgy vélem, egy kicsit espresso-hangulat van ma itt, ami kellemes ugyan egyes esetekben, de most nem adekvát a témával."* Szavainak a mikrofon kopogtatásával kíván nagyobb nyomatékot adni. A derültség teremtette kis szünetben gyújt rá másodszor.

Alig csendesedik el a hallgatóság, *az előbbi srác visszajön, egy újságot magának tart meg, a másikat hátraadja a mögötte ülőknek.*

Az előadásban most Közép-Kelet-Európa sajátos fejlődéséről van szó, a sorok között azonban a szünet közelsége érezhető. Már alig jegyzetel valaki, fekszenek a padon, egy lány csukott szemmel könyököt vált, *egy piros inges srác papírgalacsinokkal bombázza az előtte ülőket, ő jól szórakozik.*

A tanár úr melemelegszik Magyarország egyedi fejlődésének példáiba, *csengetéskor még összefoglalja az elhangzottakat, de erre már alig figyel valaki, s hátul már kibe járnak.*

A szünetben *a füst elönti a termet,* a jelölő bizottság tagjai megbeszélést tartanak, valaki a tanár úrtól Latin-Amerikáról kérdez.

A becsengetésre senki füle botját se mozgatja, Pach Zsigmond háromszor kopogtatja meg a mikrofont, míg végre folytatni tudja az előadást. A hátralévő háromnegyed órában *Magyarországról van szó.* A magyar gazdaságtörténet fő korszakainak rögzítése, a világtörténelem azonos korszakaival való időbeli egybevetése áttekinthető kiindulópontja a további tárgyalásnak. A táblázatból jól látszanak azok a problémás fejlődési pontok, amelyek vizsgálata a tananyag gerincét képezi. *A félév három fő kérdése: sajátos vagy egyedi-e, hogy Magyarországon nincs rabszolgatartó korszak; mennyiben egyedi jelenség nálunk a feudalizmus kései szakasza; és milyen tényezők okozzák, hogy a feudalizmus bomlása, a kapitalista viszonyok kialakulása hazánkban viszonylag későn következik be.*

E résznél *valaki a harmadik sorban (!) gondol egyet, összecsomagol, s legalább öt embert felállítva távozik.*

Jut még idő az első kérdés tárgyalására, *eközben azonban pakolásznak, a kicsengetés utáni mondatokra pedig végképp senki sem figyel.* Az előadás végén, *amikor a tanár úr ötödik cigarettáját meggyújtja, taps csattan.* Talán azért, mert hallották a gólyák, hogy egy-egy jó óra után köszönetként, elismerésként ez így szokás *(de, ha valóban tetszett, figyelhettek volna jobban, csendesebben),* talán a híres professzornak szólt *(a tisztelet inkább csendet parancsolt volna óra közben!),* de úgy éreztem, hogy itt inkább megszokásról volt szó (mondván az előadás az előadás).

Nem állítom, hogy minden gazdaságtörténet előadás így zajlik, de a harmadik, szeptember utolsó szerdáján ilyen volt.

— már —

Egy nem könnyű, nem is hálás funkció élén

Az ipar kar új dékánhelyettese Kupcsik József, a statisztikai tanszék docense lett, aki huszonnégy éve oktatója egyetemünknek.

„Mint a legtöbb gyereknek, nekem is megvoltak a magam vágyai, hogy mi leszek, ha nagy leszek, s ezek között persze nem szerepelt az, hogy statisztikus (nem is ismertem ezt a foglalkozást), még kevésbé, hogy egyetemi oktató váljék belőlem. 1950-ben, amikor én érettségiztem, erősen szorgalmazták a továbbtanulást, még elég könnyen be lehetett jutni az egyetemre. Pénzügy szakon szereztem a diplomámat. Az egyetem régi oktatói közül igen nagy hatással volt rám Nagy Tamás, a pg. és Huszár Géza, a matematika tanszék professzora, II. éves koromban ő vont be az óraadásba. Akkoriban eléggé általános gyakorlat volt az, hogy az oktatás bizonyos részét felsőbbéves hallgatókkal végeztették el. Erre szükség is volt, mivel az induló egyetem oktatógárdája még nem alakult ki teljesen, és számunkra nagyon hasznos volt. III. éves koromtól már a statisztika tanszék munkájába kapcsolódtam be ilymódon. A gazdasági számtan iránt jó érzékem volt, szerettem is. Én soha nem éreztem száraznak a statisztikát, a számok sokszor többet mondtak nekem, mint egy írásos szöveg. (Talán ezzel függ össze az is, hogy két kedvenc hobbim a sakk és a bridzs, előbbiben első osztályú minősítésem van, ma is tagja vagyok a KSH csapatának, noha versenyre ritkán járok.)

Első tudományos munkámat is a statisztikai tanszéken készítettem még diákkoromban. Együtt „nőttem" ezzel a tanszékkel, jártam végig az egyes fokozatokat. Kezdetben tanársegédi, majd adjunktusi tanszék voltunk (csak mostanra alakult ki egészségesebb, racionálisabb korösszetétel), és ez a fiatal, tapasztalatlan oktatógárda látott el olyan feladatokat, mint az új tananyag írása. Korábban ugyanis zömmel orosz fordítású tankönyvekből oktattunk, s persze szükség volt a magyar sajátosságokat is figyelembe vevő anyag kidolgozására. Az ötvenes évek második felétől a hatvanas évek elejéig a szaktárgyak kialakítása jelentett komoly erőfeszítést igénylő nagy volumenű teendőket ennek a gárdának. Igen sok jegyzetünk, példatárunk készült abban az időben, amelyek sokáig és több területen — nemcsak az egyetemi oktatásban — megállták helyüket. 1964-ben kandidáltam Az árstatisztika néhány kérdése című munkámmal.

Az egyetemen van az a bizonyos hármas követelmény, amit annyit emlegetünk, s ami — én hiszem — helytálló és jogos követelmény. Persze időszakonként egyik vagy másik terület kerülhet előtérbe — nekem is volt olyan periódusom, amikor annyira beleástam magam a kutatásba, hogy minden mást időkiesésnek tekintettem —, de alapvetően nem számítom magamat egyik véglethez tartozónak sem. Pályafutásom alatt csaknem minden szakon, több statisztikai tárgyat oktattam; így általános statisztikát, iparstatisztikát, gazdaságstatisztikát. Elég hosszú ideig én tanítottam a tanár „B"-seknek az összes statisztikai tárgyat. (Ma közülük öten tanszékünk munkatársai, amit nem tulajdonítok saját érdememnek, de mint mondják, a kiscsoportos foglalkozások keretében sikerült útravalót adnom számukra.) Akkoriban elég közvetlen volt a kapcsolatom a hallgatóimmal, órán kívül is összejöttünk, megkerestek problémáikkal. Ma ez a visszacsatolás áttételesebb, de most is gyakran fordulnak hozzám hallgatók már felsőbb éves korukban is, ha munkájuk közben valamilyen statisztikai problémába ütköznek.

Tudományos munkásságom jelentős részét az oktatással kapcsolatos feladatok megoldása adta (számos jegyzetet, példatárat írtam, szakkönyveknek voltam társszerzője). Nagyon jó a tanszék kapcsolata a gyakorlattal, ami igen fontos, hiszen a gyakorlat veti fel az új problémákat, továbbfejlesztési igényeket és gyakran a megoldás útját is körvonalazza. Mindebben a különböző intézményekkel igénylik közreműködésünket, s nekem is jó néhány publikációm ilyen feladatok megoldásához kapcsolódik. Jelenleg az ÁKM módszertani kérdései foglalkoztatnak intenzíven, ebből a témából tervezem egy átfogó tanulmány készítését a jövőben.

Az egyetemi közéletben szakszervezeti területen tevékenykedtem hosszú éveken keresztül. Mondhatom, „végig viseltem" a különböző tisztségeket: voltam bizalmi, alapszervezeti vezetőségi tag, működtem az szb-ben.

Most a kar élén objektív okok miatt kialakult nehéz helyzetben az egyetemi vezetés, illetve a kari tanács választása alapján engem ért az a megtiszteltetés, hogy ezt a nem könnyű és több szempontból nem is hálás funkciót, a dékánhelyettesi feladatot rám bízták. Meglepett a dolog, nem számítottam rá, kicsit idegenkedtem is tőle, de úgy éreztem, ha bizalmat kaptam, el kell vállalnom. Amit nem szeretek benne, az a rengeteg adminisztratív tennivaló, ugyanakkor sok érdekes oldala is van ennek a munkának, széles körű áttekintést kapok nemcsak a kar, de az egyetem egészének helyzetéről, problémáiról is. Eddig minden segítséget megkaptam mindazoktól (rektor, dékáni hivatal munkatársai, a kar társadalmi szervezetei, a tanszékem vezetője és kollektívája részéről), akik elősegíthetik a munka viszonylag zavartalan elvégzését. Remélem, hogy dékánunk, Csizmadia elvtárs hamarosan meggyógyul, hiszen az ő tapasztalt, rutinos munkája nagyon hiányzik."

ASSZONYOMNAK SZÓLÍTOTTAK

Tavaly a Szovjetunióban voltam szakmai gyakorlaton, nagy élmény volt. Ezért jelentkeztem télen AIESEC-gyakorlatra az NSZK-ba. Nem bíztam benne, hogy szerencsém lesz, s mikor a listán voltam, akkor is komolyan vettem, hogy még bármi közbejöhet. Nem jött közbe semmi, így a diplomaírástól még fáradtan, fejemben utolsó németleckéim és az NSZK-ról olvasott könyveim zűrzavarával indultam el. Kíváncsi voltam, sokat akartam tanulni, de előítéleteim is voltak.

Két évvel ezelőtt hosszab időt töltöttem Bécsben, kíváncsian vártam hát a viszontlátást. Első ránézésre minden olyan, mint volt, a turisták változatlanul ostromolják a Hofburgot, benne a könyvtárat (ahol régebben Mátyás korvináit is őrizték), a kincseskamrát (ahol többek között Bocskai fejedelem koronája is látható), a császári lakosztályokat, a spanyol lovasiskolát. De a híres bécsi konflisoknak szemmel láthatóan kevesebb utasuk van, mint régebben. Hosszú sorokban állnak egy-egy híres látnivaló előtt, utasra várva. Két éve zavarba jöttem volna, ha kocsikázni invitálnak (havi zsebpénzem háromnegyed részéért), de akkor ettől nem kellett tartanom, volt elég önkéntes jelentkező. Most pedig nevetve válaszolom, hogy ugyan nem vagyok én olyan gazdag! Az árak jóval magasabbak, mint régebben, de a teraszos cukrászdák így is tele vannak, pedig akinek nincs legalább 100 schilling a zsebében, az inkább le se üljön. Én inkább a könyves boltokat nézegetem. A könyvek drágák, a boltokban alig lézengenek. Még mindig a kirakatban állnak Otto Habsburg művei, a legújabb, potom 298 schillingért. Magyarországról szóló könyvet is találtam a kirakatban: Osztrák-Magyarország mint agrárállam. A nyár újdonsága egy reprezentatív album Karajanról és Szadat vaskos könyve, melyben nézeteit igyekszik népszerűsíteni.

Miközben a kirakatokat nézegetem, valaki megfogja a karom: egy barnabőrű kislány, tizenhét éves ha van. „Asszonyom, adjon valami munkát, bármit elvállalok!" Iszonyú zavarba jövök, s alig tudom kinyögni, hogy nincs módom segíteni rajta...

Éjjel utazom tovább, szinte az egész kocsi magyarokat visz. Egy házaspár kifaggat, hova s minek megyek. Nem tartják magukban a véleményüket: „Még hogy külföldi szakmai gyakorlat! Ezek se tudják, hogy jó dolgukban mit csináljanak!"

Az út hajnalban végig a Rajna partján igazán szép. Gondolatban a térképen követem a városokat: Koblenz, Bonn, Köln, Düsseldorf.

Düsseldorfból először az egyetemet ismertem meg. Külön várost alkot a Rajna partján, délre a city-től. Legnagyobb számban orvostanhallgatók tanulnak itt, de van természettudományi és bölcsész kar is. Furcsaság, hogy közgazdászokat nem képeznek, csak Kölnben, annak ellenére, hogy Düsseldorf számít egész Észak-Rajna-Westfália irányító központjának. Az egyetemen 2400 diák tanul, 1100-an orvosnak készülnek, 250-en természettudományt, 950-en humán tárgyakat tanulnak. Az utóbbi években egyre kevesebben választják a természettudományokat, míg a másik két terület iránt nő az érdeklődés. A 2400 hallgatót 395 tanár oktatja, közülük 213-an professzorok. Mindkét arány valamivel jobb, mint a mi egyetemünkön.

A diák saját, vagy szülei anyagi helyzetétől függően kerül kollégiumba, illetve kénytelen lakást bérelni. Az ösztöndíj is a jövedelem függvénye: a diákok számára hivatalosan megállapított létminimum 600 márkából biztosítható, akinek nincs ennyi pénze, a diákszövetségtől kap kiegészítést. Van a mi népköztársaságinkhoz hasonló ösztöndíj is, amit egy professzor javaslata alapján lehet kérvényezni. A szakmai eredmények azonban nem elegendőek, egy bizottság a hallgató egyéniségét, politikai nézeteit is megvizsgálja. Kéthónapos ottlétem alatt széles ismeretségi körömben nem találtam senkit, aki ez utóbbin is megfelelt volna.

A kollégiumba a jelentkezőknek csak töredékét tudják felvenni, igaz, ők egy szoba összkomfortos, hűtőszekrényes, berendezett lakásokban laknak 150 márkáért, ami az ottani viszonyok között olcsónak mondható. A kevésbé szerencsések általában társulnak, s így bérelnek lakást a belvárosban, amely jóval drágább a kollégiumnál, de legalább szinte korlátlan számban fellelhető, nem úgy mint nálunk.

Egész Észak-Rajna-Westfália iparának központja Düsseldorf. Nagysága és fontossága miatt sajátos problémái vannak, melyek megoldásával számos intézet foglalkozik, többek között az is, ahol én dolgoztam. A tervstábnak nevezett intézet szociológust, matematikust, mérnököt, közgazdászt, biológust, statisztikust és még ki tudja, milyen szakembert tömörít, akiknek feladata, hogy hosszú távú prognózisokat készítsenek a városról, s javaslatokat dolgozzanak ki a folyamatok kedvező befolyásolására. Problémája pedig van a városnak elég! Lakosainak száma most 640 ezer, de 1961-től kezdődően állandóan csökken, s ezen belül ráadásul a 100 lakosra jutó munkavállalók száma is csökken, most éppen 48. A magas bérek, és ingatlan árak miatt a termelő üzemek nagy számban vándorolnak ki a városból, megbontva ezzel a szektorok arányát, s elvándorlásra kényszerítve sok munkásfiatalt. Az idősek és a külföldiek aránya egyre emelkedik. Jelenleg minden 100 düsseldorfiból 11 nem német, de a születések között már minden harmadik külföldi. A külföldi munkavállalók száma 44 ezer körül mozog, de állandóan emelkedik, (1970-ben még csak 28 ezer volt). Számukat egy „ügyes" fogással igyekeznek korlátozni a külföldiek hivatalában. Akkor adnak nekik hosszabb időre szóló tartózkodási engedélyt, ha igazolják, hogy melyik cégnél fognak dolgozni. A cégek viszont csak akkor alkalmazzák őket, ha van tartózkodási engedélyük. Így aztán rengetegen dolgoznak feketén, bejelentés nélkül, a valós bér töredékéért.

Az intézet feladata olyan variánsok kidolgozása, amelyek arányos fejlődést, és elegendő munkaalkalmat biztosítanak. Ez azonban szinte lehetetlen, hiszen nincs olyan szerv, amely a vállalatokra közvetlenül hatni tudna, illetve kötelező érvénnyel valami lényegeset előírhatna. Az új próbálkozások az adatgyűjtés-elemzés szakaszában vannak, én a területi igények felmérésében kaptam kisebb feladatokat.

Nagyon érdekes volt számomra a munkahelyi légkör. A főnökeim igen udvariasak, de eleinte kimértek voltak. (Következetesen asszonyomnak szólítottak, anit csak nehezen álltam meg nevetés nélkül.) A szobatársam félállásban dolgozott ott, egyébként építészhallgató. Ő volt az egyetlen, akivel tegeződtem, bár a többieknek már ez is sok volt. Jellemző, hogy két titkárnő — mindketten huszonkettő év körüliek — három éve óta dolgoznak egy szobában és nemcsak hogy magázódnak, de kisasszonynak szólítják egymást. Nőket egyébként csak adminisztratív feladatokkal foglalkoztatnak itt, ez azt is jelenti, hogy a társalgásba soha nem kapcsolódnak be, visszahúzódásukkal úgy éreztem kisebbségi érzéseiket takargatják.

★

Düsseldorfnak világhírű műemléke nincs, idegenforgalma mégis jelentős (az idelátogatók száma körülbelül annyi, mint a város lakossága). Düsseldorfi barátaim szerint főleg a múzeumok gazdag gyűjteményei, és az óváros vonzzák az ideegeneket. A képtárakban és a mulatónegyedben tett túráinkról részletesebben majd a következő részben.

m. g.

AKAR-E PEKING HÁBORÚT?...

„... a világ országai közül ma a Kínai Népköztársaság az egyetlen, amely a hivatalos párt- és állami politika rangján vallja és hirdeti a világháború elkerülhetetlenségét, tagadja és utasítja el az enyhülés szellemét... ellenzi nyíltan a katonai leszerelést célzó intézkedéseket..."
(Csernai Gábor: A kínai külpolitika — Társ. Szemle 78/8—9.)

★

Aligha van köztünk politikával csak egy kicsit is foglalkozó ember, aki ne érezne kisebb-nagyobb szorongást, amikor a kínai politika cikk-cakkjairól hall, amikor a kínai vezetők háborút szító-helyeslő nyilatkozatait olvassa.

Vajon mi a kínai külpolitika titka, a legvégső mozgatórugó?

Mire jó Európában, Ázsiában és mindenütt a Földön a feszültség élesztése, konfliktusok ébrentartása? Mire jó a végletekig túlhajtott szovjetellenesség (nyilván nem pusztán csak a „kommunizmus elárulása" miatt uszítják emberek millióit, s a világ kormányait a Szovjetunió ellen)?!
És ha tényleg háborúra megy ki a játék —, mit remélnek egy esetleges háborútól, és egyáltalán: hova akar elérni Kína 10—20 év múlva mindazzal, amit ma csinál?
Aki válaszol, Hidasi Gábor kandidátus, a Világgazdasági Tudományos Tanács tagja.

— A Kínai Népköztársaság megalakulása óta azt az alapvető problémát igyekszik megoldani, hogy fizikai méreteivel összhangba hozza a világon elfoglalt helyét. Egyfelől adott a világ egyik legnépesebb országa, amely ugyanakkor gazdaságilag, életszínvonalban a legszegényebbek közé tartozik. Nem szabad elfelejteni, hogy a kínai forradalom nemcsak antiimperialista, hanem legalább ennyire *antifeudális* forradalom is volt — éppen elmaradottságából fakadóan. A forradalom következtében még szembeötlőbb lett a szakadék: a politikai felépítmény terén egy nagy váltás (előrelépés) történt —, míg a gazdasági alap maradt változatlan.

Hogy lehetne ezt az ellentmondást felszámolni? Hogy lehetne elérni, hogy Kína utolérje önmagát s a világot, s hogy méreteinek, lehetőségeinek megfelelő erőt, súlyt képviseljen?

Megoldásként két út kínálkozott: az egyik a modernizálás —, tehát tanulni a külföldtől, a fejlettebb, gazdagabb országoktól, átvenni a szükséges technikát, tapasztalatokat —, ezen irányzat képviselőit nevezzük ma pragmatistáknak (Csou En-laj, Teng Hsziao-ping stb.)).
A másik út hívei a tradicionalisták voltak — ide tartozott Mao is. Mao szerint nem a technika — hanem az ember a döntő.

A kínai embernek szinte emberfeletti képességeket tulajdonított, hiszen ő az, aki a legszegényebb, a legkiszolgáltatottabb, aki már tényleg csak a láncait veszítheti, akit még nem kényelmesített el a jólét, a városias élet —, következésképpen ő még mindenre hajlandó-képes, tehát ha valahol, akkor Kínában meg lehet valósítani az igazi forradalmat. Ennek viszont egyik döntő feltétele, hogy Kínát (s a kínai embert) elzárják a külső hatásoktól — s így persze a külső technika sem jöhet szóba.

Az ellentét tehát adva volt —, abban viszont mindkét út hívei egyetértettek, hogy Kínát nagygyá kell tenni!

Szövetséges kerestetik

A modernizálók hamar felmérték, hogy ha a társadalmi-gazdasági fejlődés útjára akarnak lépni, ehhez előbb forradalmat kell végrehajtaniuk, s hogy egy ilyen forradalomhoz viszont főként csak a Szovjetuniótól reménykedhetnek segítséget. Azonban kitört a második világháború, és 1942—43 táján a Kínai Kommunista Párt vezetői közül sokan „leírták" a Szovjetuniót —, úgy vélték, túlságosan meg fog gyengülni a háborúban ahhoz, hogy Kínának a kívánt támogatást megadja.

Ekkor fordultak az USA felé, és 1944—45-ben több tárgyalásra is sor került az amerikaiak képviselőivel ez ügyben. Az esetleges szövetségnek az USA-ban is voltak hívei —, komolyan fontolgatták, hogy „ejtik" Csang Kaj-seket, és egy — a KKP-t is magába foglaló — demokratikus koalíciós rendszer mellett teszik le a voksot.

A tervből azonban nem lett semmi.

Roosevelt meghalt, s a helyére lépő Truman politikájával, az antikommunista erők felfutásával Kína támogatása nyilván nem volt összeegyeztethető. 1946—47-től fokozatosan eltávolították a vezető állásokból mindazokat, akik esetleg a „kínai szövetség" hívei voltak, sőt, később közülük többet még az Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság elé is megidéztek. (Pedig a kínai vezetés még sokáig nem adta fel a reményt. Éppen a közelmúltban került nyilvánosságra Csou En-laj egy levele, amelyet már 1949-ben küldött az amerikaiaknak, s amelyben tudatja: Kína még mindig hajlandó lenne „kibékülni".)

Már az USA-val való alkudozás idején is élt, és annak kudarca után egyre jobban erősödött Kínában az az elmélet, miszerint Kína legyen egy közbülső tényező a Szovjetunió és az USA között, egy semleges erő, amely egyik oldalon sem kötelezi el magát. Ugyanakkor (s talán itt van a lényegek lényege): a kínai vezetés a háborúknak kezdettől fogva óriási jelentőséget tulajdonított a történelem előrevitelében.

Most is azt tartották, hogy a harmadik világháború elkerülhetetlen, s hogy e háború éppen a fenti két pólus —, a Szovjetunió és az USA között robban majd ki. Mindez megfelelt volna Kína érdekeinek, ugyanis közel évszázados gazdasági lemaradását csak úgy tudta volna gyorsan behozni a másik két nagyhatalomhoz képest, ha azok egy (akár nukleáris) háború során kölcsönösen legyengülnek. A feltétel persze az, hogy Kína a háborúból kimaradjon — ezért is hangoztatták (és mellesleg hangoztatják ma is), hogy az új háború színhelye Európa lesz.

A háború azonban elmaradt.

A kínai népi forradalom viszont a Szovjetunió sokoldalú támogatásával 1949-ben győzött. Ezzel párhuzamosan fokozódott az antikommunista nyomás, amelynek egyik megnyilvánulása volt a Kínát sújtó amerikai blokád, majd a „kommunizmus visszaszorítására" 1950 nyarán megindított koreai háború. Az új helyzetben ismét megnőtt azok befolyása, akik úgy vélték, hogy az egyedüli lehetséges út a Szovjetunióra való támaszkodás. Ezek a szocializmus építésére való áttérés szükségességét hirdették, mivel 1944 után Kínában — hivatalosan — még nem szocialista, hanem egy úgynevezett „új demokratikus" társadalmat építettek. Ez a társadalom — Mao szerint — a „négy forradalmi osztály szövetségén alapul" —, amelyek közül az egyik a kínai nemzeti burzsoázia volt.

1953 tavaszán azonban — Sztálin halálát követően — szinte hetek alatt átértékelték a helyzetet, s ettől kezdve, egészen 1949-ig visszamenően már egyértelműen szocialista rendszernek deklarálták Kínát.

E hirtelen irányváltás hátterében az az elgondolás húzódott meg, hogy

amennyiben azt az űrt, amelyet Sztálin halála okozott, a szocialista világrendszer és a nemzetközi kommunista mozgalom vezetésében Mao Ce-tung személyével sikerülne betölteni, akkor e világrendszer és világmozgalom eszmei-politikai vezetése fokozatosan kínai kézbe mehetne át, s ez lehetőséget adhatna arra, hogy a szocialista világrendszer fejlesztését és erősítését elsősorban Kína érdekeinek rendeljék alá.

Fordulat 56-ban

A vízválasztó fordulatot 1956, az SZKP XX. kongresszusa jelentette.

Ez a kongresszus — többek között — elítélte a személyi kultuszból fakadó visszásságokat és kinyilvánította, hogy a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomnak nincsen szüksége megfellebbezhetetlen tekintélyű vezetőkre. Elméletileg megalapozta a „békés egymás mellett élés" szükségszerűségét és a háború elkerülhetőségét.

Mindez a kínai stratégia elevenébe vágott.

Ha nem lesz háború, szertefoszlanak Kína gyors „utolérési" álmai, s emellett e békés kiegyensúlyozott nemzetközi légkörben (kínai gondolatmenet szerint) a Szovjetunió sem érzi majd szükségét annak, hogy olyan gyorsan iparosítsa Kínát, ahogy azt ő szeretné.

A kínai vezetés első reagálása az volt, hogy megpróbálta bebizonyítani a kommunista pártok előtt: az SZKP álláspontja téves. Az 1957-es moszkvai tanácskozáson maga Mao Ce-tung ajánlotta, hogy „nem kell félni az atomháborútól... az imperializmusnak több veszíteni valója van"...

A folytatás közismert.

Viszont tény, hogy Kína azóta is a feszültség szításának eszközével politizál. Igen jellemző, hogy valahányszor kiéleződött az ellentét a Szovjetunió és az Egyesült Államok között, Kína — dacára az ellentéteknek — rögtön (háborúra orientáló hangnemben!) a Szovjetunió mellé állt. Amikor 1960-ban a Szovjetunió fölött lelőtték az U—2-es amerikai kémrepülőt, Kínában közel hárommillióan tüntettek a Szovjetunió mellett; sőt, 1962-ben, a kubai „rakétaválság" idején, amikor pedig már igen éles volt a pártközi vita, a kínai vezetés egyből a Szovjetunió lelkes támogatójaként lépett fel. (Majd, miután a konfliktus békés úton megoldódott, Kína megalkuvással vádolta a szovjet pártot...)

Persze mindez mit sem változtatott az alapvető szovjet békepolitikán, s ez végül is kenyértörésre késztette a kínai vezetést.

Nyitás nyugatra

Kína azon törekvése, hogy a szocialista tábor vezetője legyen, a kommunista pártok 1960-as tanácskozásán végképp és látványosan kudarcot vallott —, bebizonyosodott, hogy nézeteit és álforradalmi álláspontját csak 13 (súlyában többnyire jelentéktelen) párt osztja.

Kínának tehát új szövetségesek után kellett néznie, s a hatvanas években ismét előtérbe került az „ortodox maoista" vonal.

Ennek lényege: a befeléfordulás, az önerőre való támaszkodás —, szövetségesként pedig a (gyakran Kínához hasonló, de általában még gyengébb gazdasági helyzetben levő) fejlődő országok, a harmadik világ megnyerése; a „szegények támogatása a gazdagok ellen", a gerillák, a nemzeti felszabadító mozgalmak segítése volt. Kína mindezzel a harmadik világ egyedüli elismert vezetőjévé akart válni, azonban fokozatosan nyilvánvalóvá lett, hogy a „szegény nemzetek" sem mozgathatók úgy, ahogyan azt Pekingben elképzelik — nem egyszer ideológiai szempontokat félretéve inkább segélyeket kértek (és kaptak-kapnak) a fejlett államoktól.

Ebben az időszakban Kína észrevehetően elszigetelődött, a hatvanas évek egyetlen kézzelfogható „eredménye" a „kulturális forradalom" volt, melynek során igyekeztek leszámolni a pragmatisták (modernisták) többségével —, egyébként viszont Kína nemzetközi tekintélye visszaesett, gazdasági élete stagnált, egyedül a fegyverkezés terén tudott csak felmutatni előrelépést; ebben az időszakban került sor az első nukleáris kísérletekre.

Végül is Csou En-laj és a még „talpon maradt" pragmatisták fogalmazták meg az újabb nyitás szükségességét —, de most már nyugat felé! Kínának úgymond elsősorban gazdaságilag, műszakilag kell megerősödnie, s ehhez nyugati segítség kell. Ami nyilvánvalóan nem megy ingyen és Kína meg is adta az árát — az egyre hevesebb szovjetellenességgel.

Ettől kezdve, már nem a gerillákat támogatták hanem a hatalmon levő rendszereket, Mobutut, vagy éppen Haile Szelassziét —, s mindenek előtt Washington felé kerestek kontaktust, ahol fokozatosan rehabilitálták azokat, akik már a negyvenes években hangoztatták: Kínában a kommunistákra érdemes építeni. Megindult a ping-pong diplomácia, majd Kissinger többszöri pekingi látogatása eredményeként 1972 februárjában Nixont is üdvözölhették Pekingben és Sanghájban.

Az eseményekmost már felgyorsulnak: 1971 őszén Kínát felveszik az ENSZ-be (ezt a szocialista országok 20 éven át nem tudták keresztülvinni az amerikai vétó miatt), a kínai gazdaságot fokozatosan átorientálják nyugati technológiára (1972—75 között több mint 100 korszerű termelő üzemet vásároltak nyugati cégektől), s ma már Kína korszerű felfegyverzéséről folynak az alkudozások.

Mindezekért a fizetőeszköz a fokozódó szovjetellenesség, amire a jelenlegi kínai vezetésnek már csak azért is szüksége van, hogy eloszlassa még az árnyékát is egy esetleges szovjet—kínai „kibékülés" gyanújának. Amennyiben ez sikerül, a nyugatiak bizonyosan vállalkoznak korszerű fegyverek szállítására — az első ilyen fecske már meg is született: nemrég vásároltak egy korszerű rakétaelhárító rendszert „a szovjet veszély kivédésére"...

Stratégiailag nyugat számára mindez azért hasznos, mert így a Szovjetunió két oldal felé kénytelen védekezni, ami — a katonai helyzeten túl — fokozottabb kihatással lehet a szovjet gazdasági helyzetre is.

Háború és béke

Kína végső célja tehát, olyan modernizálás végrehajtása, mely biztosítja számára a világhatalmi státuszt. Politikailag már ma is jelentős tényező, azonban emögött még nincs tényleges katonai, gazdasági erő — mindezek kifutása legalább az évszázad végéig eltart.

Bizonyos területeken elképzelhető persze előretörés, de teljes komplexitásában nem — hiszen nukleáris területen például ma körülbelül ott tart, ahol a Szovjetunió tartott a hatvanas évek elején. Ennyiből egyébként sajátosan kettős helyzetben van: tulajdonképpen (gazdaságilag) érdekelt lenne a SALT II megkötésében (és egyáltalán az enyhülésben) hiszen ez azt jelentheti, hogy éppen a potenciális vetélytársak visszafogják a katonai fejlesztést, míg Kína szabadon fegyverkezhet.

Az érem túlsó oldala viszont az, hogy egy kiegyensúlyozott helyzetben Kína jelentősége az USA számára erősen csökkenne. Nem véletlen, hogy a Helsinki-szerződés aláírását Kína annyira ellenezte (fokozódó aktivitásának egyik oka éppen ez volt: megakadályozni, hogy nyugat belemenjen az enyhülési politikába —, emiatt nemegyszer még a nyugati kormányok szélsőséges ellenzékével is szövetséget keresett), s amikor 1975-ben Ford amerikai elnök Pekingben járt, feltűnő roszszallásukat fejezték ki a záróokmány aláírása miatt. Mindezt persze Kissingerék keményen visszautasították, mire alig egy hónapra rá, meghívták Kínába Nixont, a bukott elnököt is, és alkalmasint nagyobb pompával fogadták, mint hivatali utódját.

Kína érdeke tehát egyfelől a háborús feszültség szítása, hogy ezzel saját valóságos súlyát-értékét kellőképpen felnagyítsa; másfelől (a belső fejlesztés érdekében) bizonyos fokú nyugalom is. Nem véletlen, hogy Teng Hsziao-ping például nemrég kifejtette: a „háború elodázható" és „valószínűleg ebben az évszázadban nem kerül rá sor"...

Világos helyzet: a kínai stratégák is nyilván felmérték, hogy egy tényleges fegyveres konfliktus esetén Kínában percek alatt romba dőlne mindaz, amit 15—20 év alatt a nukleáris és rakétaiparban összehoztak.

Ami a jövőt illeti

A háború tehát „elodázható" — s ha esetleg ki is tör, „Európában lesz"... Ez a jelenlegi álláspont, ami pedig a távolabbi jövőt illeti, néhány dolog bizonyosnak tűnik.

Az egyik: dacára az immár több évtizedes belső „háborúra készülés" légkörének, a kínai emberek többsége (egy kis fanatikus résztől eltekintve) nem akar háborút. A háborús pszichózisra azért volt (és van is) szükség, hogy elfogadtassák a kínai tömegekkel az alacsony életszínvonalat, az elégtelen ellátást — hiszen készülni kell a háborúra...

Arra persze nincsen garancia, hogy az esetleges belső feszültségeket nem fogják-e bizonyos provokációkkal (mint az 1969-es szovjet—kínai határincidens) levezetni; de Kína komolyabb fegyveres konfliktusban vagy háborúban való részvétele egyelőre csaknem teljesen valószínűtlen.

A mai kínai manőverek *első számú célpontja* mindaz, ami Kína határaitól távol van, tehát Afrika, Európa — a reakciós erők, a NATO erősítése, a *fellazítás* (e tekintetben szinte bizonyosnak tűnik, a KKP és az úgynevezett „eurokommunista pártok" kapcsolatának közeli rendezése) és ezen túl is mindaz, ami a szovjetellenesség szolgálatába állítható (kínai—japán békeszerződés).

Ez a helyzet valószínűleg mindaddig nem fog változni, amíg Kína vagy csalódni kényszerül a nyugati segítségben, vagy tényleg sikerül felzárkóznia, eljutni egy kívánt fejlettségre, ami feltehetően feleslegessé teszi az addigi harcias kiállást, agresszív hangot.

Mindenesetre a jelenlegi körülmények között, a mai kínai politika nemcsak a szocialista közösség számára, hanem az emberiség általános érdekei szempontjából is igen veszélyes, nagyon súlyos következményei is lehetnek és éppen ezért fokozottabb figyelmet kíván.

Fóris György

Külföldi AIESEC-esek Magyarországon

Az elmúlt három hónapban 39 külföldi egyetemista töltötte a nyarat az AIESEC pécsi és budapesti bizottságának szervezésében Magyarországon. Nyolc nemzet képviseltette magát idén; NSZK-beli, jugoszláv, görög, török, finn, norvég, lengyel és francia diákok érkeztek közgazdasági egyetemekről és főiskolákról.

Különböző vállalatok foglalkoztatták őket, néhányan egyetemünk gazdaságpolitikai kutatócsoportjánál dolgoztak. Délutánonként és a hétvégeken a magyarok által szervezett programok segítették őket hazánk megismerésében.

A gyakorlat szakmai része az átlagos magyar termelési gyakorlatok színvonalának volt megfelelő. *Néhány cég (Hungarocamion, Orion, Volán) megismertette a diákokkal gazdálkodását, s rajta keresztül valóban bepillantást nyújtott a magyar gazdasági életbe.* A kevésbé szerencsések azonban nem érezték, hogy munkájukra szükség van. Volt, aki számoszlopokat adott össze, más képeslapot olvasott, mert munkát nem adtak nekik, de haza sem engedték. Egy másik cég úgy szabadult meg a diáktól (aki az ottani felfogás szerint csak az alkalmazottak idejét rabolta), hogy a munkaidő felének letöltése után hazaengedte az egész időre járó bér kifizetése után. Egy lelkiismeretesebb vállalatnál könyvet adtak a gyakorlatozónak Magyarország gazdaságáról, hogy legalább azt olvassa. Dolgozni ugyan neki sem kellett, de megismertették a vállalat különböző telephelyeivel. Igaz, hogy ehhez tolmácsot szerződtettek, aki ezért több fizetést kapott, mint a külföldi hallgató.

Mindezeket a problémákat a kedves fogadtatás, a szívélyes munkahelyi légkör sem tudta feledtetni.

A jövőt olyan további vállalatok felfuttatásában látom, amelyek képesek a külföldi hallgatókat érdemben foglalkoztatni és rendelkeznek olyan, nyelvet tudó szakemberrel, aki patronálja a diákokat.

(De nem ártana a jövőben a külföldi hallgatókat is érdeklődésre, kérdezősködésre, nagyobb nyüzsgésre ösztökélni, ellensúlyozva az említett negatív eseteket. A szerk.)

A programokat főleg a közgáz szervezte. Szinte az egész országot bejárták a túrák során az Északi-Középhegységtől a Mecseken és a Dunakanyaron át a Pilisig, kirándultak a Balatonhoz, megismerték Budapestet. *A VIT utca állandó vendégei voltak,* látták, amit ezen a nyáron Budapesten érdemes volt látni. *A Hungarocamion KISZ-eseit* illeti a dicséret, hogy nemcsak a saját diákjuknak, de az egész csoportnak szerveztek *jól sikerült kirándulást a Duna mellé.* Ehhez jöttek még az esténként kialakuló viták, a hajnalig tartó éneklések, gitározások (amiben a jugoszlávok és a görögök remekeltek).

Szívesen kosaraztunk és röplabdáztunk volna többet a Kinizsi tornatermében, ha a gondnok szabadsága közben gyakrabban megkaphattuk volna az egyébként kihasználatlan termet. Kezdetben a sport segített ismerkedni, mert a legtöbb azonos nemzetiségű diák sem ismerte egymást. Volt nyugatnémet egyetemi hallgató Trierből és Düsseldorfból, jugoszláv Belgrádból és Zágrábból, Mostarból, Rijekából, török Istambulból és Ankarából. Sokat segített a közös angol nyelv, amit két kivétellel mindenki beszélt, hol jól, hol rosszul. *Sajnos, néhányuk nyelvtudása nem volt megfelelő ahhoz, hogy komolyabb beszélgetésekben részt vegyenek. Többek között ez is oka volt annak, hogy az újításnak számító döntési játékot nem sikerült lejátszani.*

Mind nekik, mind a magyaroknak sokat nyújtott ez az együttlét, hiszen megismertük egymás gondolatait, hazáját, igaz, csak távolról. Tanultunk egymás nyelvén, ha keveset is, és felfedeztük a közös szavakat.

Köszönet a maroknyi magyar AIESEC-esnek, akik kétszer annyi ember helyett dolgoztak, sokan egy-két hónapot áldozva fel a nyári szünidőből. Túlnyomó részük mostani II. éves, akik tavaly újoncként csöppentek bele a munkába. *A nyár folyamán összekovácsolódott az új törzsgárda, az a 13—15 ember, ki a következő években is folytatják a munkát.*

Mellettük azonban szükség van új tagokra is. ezért ezúton hívjuk az érdeklődő elsősöket és felsősöket erre az érdekes, a nyelvtudást hasznosító, különleges munkára.

Bernáth Borbála

1918—19. Magyar megújulás (I.)

Magyar progresszió, polgári radikalizmus

A MAGYAR TÖRTÉNELEM utolsó két évszázadának állandóan visszatérő problémája a haza vagy haladás, magyarság vagy európaiság, hagyomány vagy korszerűség, nemzeti önérzet vagy önbírálat elsőbbségének hamis dilemmája volt. Az egyetlen hosszabb időszak, amikor sikerült ezeknek összekapcsolódniuk, a reformkor.

A magyar társadalmi gondolkodás újbóli megújítására csak a kiegyezés után tehetett kísérletet a nemesi eredetű értelmiségi fiatalság, de modernizálási polgáriasodási törekvése hamarosan erős ellenállásba ütközött. Ám a századfordulóra már átalakultak a társadalmi-történelmi viszonyok és az uralkodó nemzeti liberalizmusnak szembe kellett néznie a nemzetiségek kibontakozó nacionalizmusával, az erősödő munkásmozgalommal és a modern európaiság igényével fellépő polgári művészeti és tudományos irányzatokkal. A XX. század első évtizedében csaknem egyszerre jelent meg Magyarországon az új irodalom, a modern zene és képzőművészet, a szociológia és a pszichológia, az esztétika és közgazdaságtan s komoly célokkal ekkor jelentkezett először a marxizmus is. A Huszadik Század, a Szocializmus, a Nyugat által közvetített új eszmék felkavarták a hazai szellemi életet, híveket szerezve az öntudatosabb munkásság, az értelmiség és a diákság között. Ady költészetére, Móricz prózájára, Bartók zenéjére, a Nyolcak festészetére, s természetesen a magyar szociológusok és szocialisták tevékenységére az uralkodó ideológiának egyetlen válasza volt a magyartalanság, a nemzetellenesség, a hazaárulás vádja. S ezt a vádat olyan nevek fémjelezték, mint például Mikszáth, Herczeg Ferenc, Tisza István, Horváth János és a Budapesti Hírlap főszerkesztője: Rákosi Jenő. A nemzeti örökséghez való hűtlenség vádja Vörösmarty és Petőfi nevében olyan írókat ért, mint Ady, Babits és Móricz, akik a XIX. századi irodalmi hagyomány igazi folytatói és jogos örökösei voltak. Ekkorra már az irodalmi forradalmat nem lehetett megállítani, s a Nyugat körül, amely a megújult irodalom alapja lett, e nemzedék nemcsak nagyobb és európaibb, de nemzetibb irodalmat is teremtett, mint az előttük járó „nép-nemzeti iskola".

A KONZERVATIV-NACIONALISTA IDEOLÓGIA monopóliumát először a szocialista mozgalmak tették kérdésessé és ez a századforduló után már összekapcsolódott egy új értelmiségi mozgalommal és tudománnyal, a szociológiával. Kezdetben a polgári szabadelvűség erői, az ipari és pénztőke, valamint a liberális társadalomtudományok képviselői is támogatták a szociológiát, hogy a társadalmi viszonyok átvilágításával felmutathassák a gyors gazdasági fejlődéssel szembenálló tudati elmaradottságot. E cél érdekében indították meg 1900. januárjában egy társadalomtudományi szemlét, a Huszadik Századot, s alakították meg egy évvel később a Társadalomtudományi Társaságot. A demokráciát a gondolat és a kutatás szabadságát a Társadalomtudományi Társaság eleinte csak a tudomány szűk szférájában igyekezett érvényesíteni, de ez a célkitűzése is a fennálló ideológia éles ellenállásába ütközött. A gondolat szabadságáért vívott harc 1903-tól kiszélesedett, Jászi Oszkár megfogalmazásával egy „küzdelemmé az egész vonalon gazdaságban, politikában és ideológiában" az egész fennálló rend ellen.

A felbomló liberalizmusból ekkor kezdett kiválni a polgári radikalizmus, amely a szocializmus eszméire és a szociológia eredményeire alapozott valódi alternatívát tudott adni az uralkodó ideológiával szemben. A polgári radikálisok olyan szociáldemokratákkal és szakszervezeti vezetőkkel kerültek kapcsolatba, mint Szabó Ervin, Kunfi Zsigmond és Varga Jenő. A kör támogatta az SZDP és a szakszervezetek elméleti és oktatási munkáját, politikai és kulturális kezdeményezéseit, amire a pártnak a dogmatikus és szektás szelleme miatt nagy szüksége volt. A Huszadik Század köre nem lett marxista, de szocialista elméletük nemzetietlen, sőt nemzetellenes minősítést kapott a hivatalos politikától. E minősítéshez kétségkívül hozzájárult az SZDP ideológiája, amely „a proletárnak nincs hazája!" elv alapján tagadta a munkásosztály bármely nemzethez való tartozását, s a szocializmus győzelmét csakis a nemzeti gondolat ellen irányuló internacionalizmus eredményeként képzelte el. Ma már világos, hogy ez az elv helytelen volt, s a történelem Jászi munkásságát igazolta, aki büszkén jelenthette ki: „az első voltam Magyarországon, ki a nemzeti államnak és a szocializmusnak viszonyát tisztáztam, s kimutattam, hogy a szocializmus nem vezet hazátlanságra." Ez az új és addig szokatlan felfogás minden oldalról csak bizalmatlanságot váltott ki, majd teljes kudarcba fulladt.

HAZA ÉS HALADÁS, összeegyeztethetőségének kérdését váratlanul a történelem újra napirendre tűzte. Az 1905-ös parlamenti választáson vereséget szenvedett, a harminc éve kormányzó Szabadelvű Párt a Függetlenségi Párt vezetésű ellenzékkel szemben, egy olyan mozgalommal szemben, amelyben a feudális-konzervatív főnemesek kerültek előtérbe. Győzelmük ellenére „alkotmányellenes módon" párton kívüli politikus kapott kormányalakítási megbízást minden parlamenti támogatás nélkül. Az úgynevezett „darabont kormány" nemzeti ellenállást váltott ki, polarizálta a közéletet, mégpedig — látszólag — éppen a hazafiság és a társadalmi progresszió közti frontvonalon. Ilyen körülmények között nehéz volt a radikális mozgalom helyzete, amely átértékelte a nemzeti múltat és megkérdőjelezte a jelent. A nyomás miatt szükségképpen differenciálódni kellett. A nagypolgári és radikális értelmiségi elemek útja szétvált. Az előbbiek addigi önállóságukat föladva, csatlakoztak a nemesi nacionalizmushoz és konzervativizmushoz, az utóbbiak felismerve a szocialista, internacionalista munkásmozgalomra való rátaltságukat, tudatosan vállalták az összetartozást. A két tábor hosszú időre szembe került egymással, kemény, kíméletlen harcot folytatott egymás ellen. A baloldali radikálisok és szocialisták a királyt támogatva, — mint az egykori jozefinisták — abban reménykedtek, hogy az „európaibb" császári abszolutizmus segítségével legyőzhetik a „nemzeti" oldalra állt konzervativizmust. Később ismerték fel, hogy itt is csak ugyan olyan eszközök voltak, mint a másik oldalon lehettek volna. A két oldal alkuja után kiszolgáltatták őket a „nemzeti" kormányzatnak, amely kegyetlenül megbélyegezte őket. Így lett Ady és Jászi „hazaáruló bécsi ügynök", s így sikerült nemzetietlennek nyilvánítani és megbénítani a haladó társadalmi mozgalmakat, szervezeteket, az egész akkori baloldalt, a szociáldemokratákat, az agrárszocialistákat, a szociológiát és a modern irodalmat.

Az elszigeteltséggel szállt szembe a politikai válság lezajlása után a Huszadik Század, amely elméleti folyóiratból a politika fő kérdéseivel, a magyar viszonyok feltárásával foglalkozó orgánummá alakult át. Jászi a szerzett tapasztalatok alapján kidolgozta radikális függetlenségi politikáját, amelyet még konzervatív oldalról sem ért olyan heves támadás, mint a marxista folyóiratok részéről, holott a célbavett radikális programoknak a legtöbb újat tartalmazó, a nemzeti függetlenségre, a nemzetiségi kérdésre és az agrárkérdésre vonatkozó pontjai jelentősen felülmúlták az SZDP programjáét, más pártokéiról nem is szólva. További viták is keletkeztek a két mozgalom tagjai és folyóiratai között. Ezek és a Jászi-féle földosztásnak és nemzetiségi egyenjogúsításnak az SZDP részéről való elvetése után a magyar progresszionak már két irányzata volt megkülönböztethető, annak ellenére, hogy a reakció elleni közös harcban személyileg, vagy szervezetileg sokszor összemosódtak.

A PROGRESSZIÓ 1906-tól kezdve tudatos és következetes erőfeszítéseket tett a „szabad gondolat" és a „magyar gondolat" összekapcsolására, a függetlenségi eszme új korszerű és szocialista tartalommal való megtöltésére. Ekkor Jászi kettős feladatot vállalt magára. Egyrészt kimozdítani elzárkózottságából és alkalmassá tenni a nagy nemzeti reformmunkára a magyar progressziót, másrészt megnyerni e munkának a nemzeti tábor minden becsületes elemét. Mindkét oldalon bizalmatlanok voltak, saját tábora ellenségesen, a túloldal gyanakvással fogadta közeledését.

A politikai szintér 1909—10-ben ismét mozgásba jött, s mindkét parlamenti tábornak szüksége lett a baloldal bizonyos fokú támogatására, ami a progressziónak az elzártságból való kitörést jelenthette. A szövetséget mindegyik tábor felajánlotta. Választani kellett. S a progresszió a korábbi tapasztalatok alapján a „darabont irányzat" helyett annak az 1909-ben alakult Just-féle radikális függetlenségi irányzatnak a szövetségét fogadták el, amelyik egyedül volt őszinte és elszánt a negyvennyolcassága. Ez a szükségszerű szövetség az „utolsó kurucvezérrel" a gyakori súrlódások ellenére egészen a forradalomig fennmaradt. A későnjött nemzeti-demokratikus összefogás elvesztette a — forradalmakig utolsó — 1910-es választást. Az ezt követő években Tiszának a réginél is reakciósabb kormánypártja maga kovácsolta — önmaga ellen — harci egységbe a függetlenségi és a progresszív tábort. A következetes függetlenségiek is megértették, hogy a Tisza-féle politikával szemben vállalniuk kell a demokratikus és szocialista erőkkel való szövetkezés kockázatát.

Lassan és akadozva, de azért elindult egy közeledési folyamat, a másik tábor megértésére való gesztusokkal. Az előre haladás az Egyesült Függetlenségi Párt új vezérének Károlyi Mihálynak ekkor kibontakozó tevékenységén alapult, akinek sikerült az ellenzéki pártok tömörítése. E politika támogatására indult meg 1914-ben Károlyi és Ady égisze alatt az Új Magyar Szemle, amely a békeakarat, függetlenségi gondolat és társadalmi progresszió hármasát tűzte ki maga elé, míg a művészetben „kultur-irodalmat, de magyar kultur irodalmat" akart. Ezzel közös orgánumot biztosítottak a függetlenségi és radikális politikának, irodalomnak. Az eredmények ellenére a mozgalmak integrációja, a nemzetiségi kérdés miatt 1914. elején még nem sikerült, holott, Károlyit, az ekkorra már párttá szerveződött radikális mozgalom vezetőjeként Jászi is a jövő emberének tekintette. A függetlenségiek szerint a nemzetiségi kérdés a demokráciával megoldódik. Jászi ezzel szemben azt hirdette, hogy a demokráciának a nemzetiségi kérdés az a pontja, ami nélkül ezt megoldani nem lehet.

A HÁBORÚ, AMELYET EGY IDEIG mindkét mozgalom támogatott jó időre megszakította, sőt visszavetette a közeledési folyamatot. Károlyi pártalapítása, a román csapatok 1916. őszi erdélyi betörésekor felszított nemzeti érzések csak késleltették az újbóli összefogást ami a Tisza-kormány bukásával és a Választójogi Blokk megalakulásával, valamint Károlyinak a Jászi-féle „keleti Svájc" koncepciójának elfogadásával 1918. elejére újra valósággá vált. Ezt az összefogást megpecsételendő közös függetlenlenségi-radikális népgyűlést hirdetett 1918 nyarán a két párt, amelynek legfontosabb megnyilatkozása Károlyi beszédében hangzott el: „... a radikális demokrata és a függetlenségi politika gyakran nem egymás mellett és egymást kiegészítve haladt előre, hanem voltak idők, amikor a két eszme harcosai sajnos két ellenséges táborban voltak... A függetlenségi gondolatot és a radikális programot egyszerre lehet és kell is megvalósítani. Vagy együtt győz a két eszme, vagy egyszerre ássák meg sírjukat."

(folytatjuk)

Dezséri Kálmán

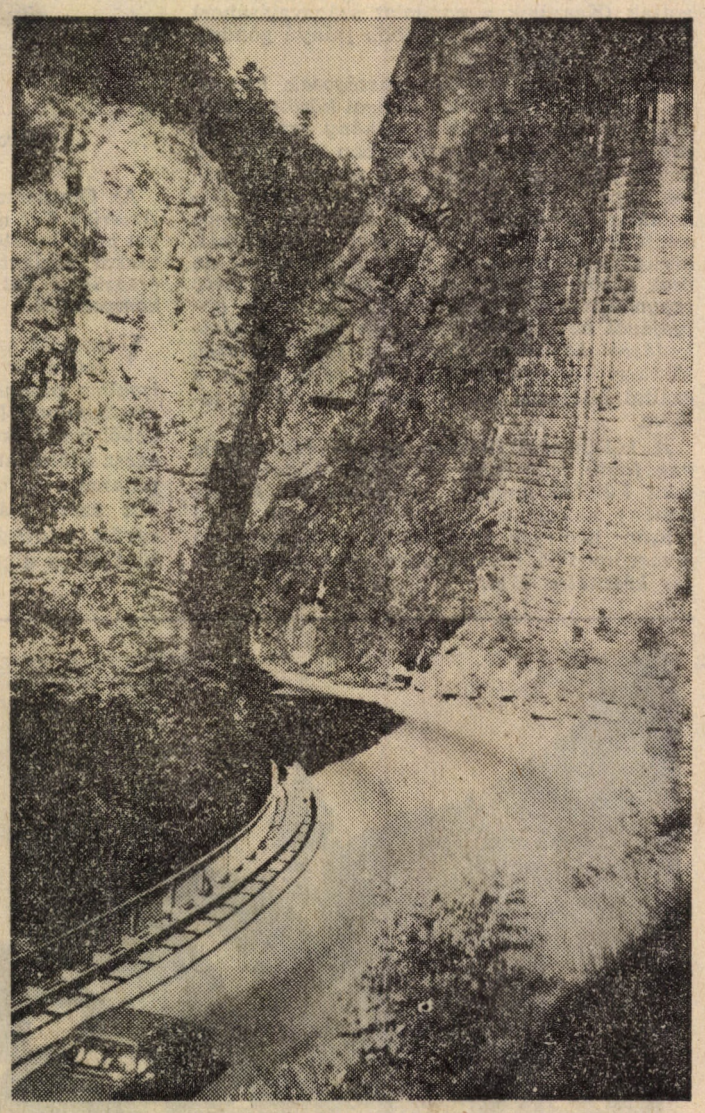

Schwarzwald (Fotó: Simonyi Tamás)

Találkozás

„NÉPÜNK ÉLETÉNEK *legutóbbi húsz éve* a békés építés, a folyamatos szocialista átalakulás, *a nyugodt alkotás* történelmi jelentőségű időszaka. *Olyan változásokat szült, amelyek nemcsak a mát határozzák meg, hanem a távolabbi jövőre is kihatnak."* Ezzel a fontos felmérő megállapítással kezdődik ACZÉL GYÖRGY: POLITIKA, MŰVÉSZET, ALKOTÁS című cikke a TÁSADALMI SZEMLE 1978/8—9. számában. A tanulmány a következőkben *átfogó elemzését adja annak* a folyamatnak, amely az elmúlt húsz évben hazánk művészeti életében, illetve *a párt politikája és a művészet közötti kapcsolatban a 1958-as művelődéspolitikai irányelvek alapján kibontakozott.* Ezután — napjaink fejlődési folyamatát elemezve — *Aczél György* a következőket írja: *„Minden forradalmi korszak feltette magának a »mit tegyünk« kérdését — és ezt teszszük mi is.* Kétségtelen, hogy könnyebb lenne a dolgunk, ha a «mit tegyünk» kérdésre ideálisan körülírható, kész válaszaink lehetnének. A recept szerinti élet talán egyszerűbb lenne, csakhogy *arra vagyunk ítélve, hogy a megoldásokat magunk találjuk meg,* végigkínlódva esetleg zsákutcákat, hogy a szó marxista-leninista értelmében legyünk «teremtői történelmünknek», hétköznapjainkban is. A *teremtő élet, amit ma a szocialista átalakulás új korszaka kíván, nehezebb, felnőttebb hozzáállást, keményebb vállalkozókedvet igényel tőlünk. Ezt követeli meg a művezető is,* mert amennyire helytelen lenne a hatvanas és a hetvenes évek művészetét szembeállítani, ugyanolyan *hiba lenne nem látni és ezért nem támogatni a ma művészetét, művészeti életét abban a küzdelemben, amelyet az új jelenségek birtokbavételéért, tudatosításáért a maga sajátos eszközeivel folytat.* Az egyén és a közösség kapcsolatának gazdagodása, a forradalmiság és a köznapi élet újszerű összefüggései, az ipari-technikai fejlődés és a humánum egyidejű szocialista újrateremtése, a falu világának gyökeres átalakulása, a munkásosztály átrétegződése, általában a társadalomban jelentkező új és új ellentmondások sokasága *művészi felismerést,* megfogalmazást és *választ is vár."*

NEM NEHÉZ MEGTALÁLNI a kapcsolatot a „mit tegyünk" kérdése és a KRITIKÁ-ban több hónapja *az ifjúság és a marxizmus viszonyáról* folyó vita problémái között. A hozzászólások színvonala, az előkerülő kérdéskörök sokfélesége bizonyítja, hogy a téma mennyire izgalmas és aktuális. KABAI TIBOR: A NEMZEDÉKI FELELŐSSÉGRŐL című írása az 1978/9. számban a „mit és hogyan" összefüggéseihez kapcsolódik: *„A fiatal felnőttek* (Buda Béla alapján célszerű ezzel a terminussal megkülönböztetni a serdülőket a serdültektől) mai nemzedéke *1945 és 1955 között született.* Fontosak az évszámok, mert ezek *viszonylag nagy létszámú korcsoportok,* míg 1955-től a hatvanas évek közepéig a születési arányszám fokozatosan csökkent. *Így nemcsak abszolút, hanem relatív súlyuk, jelentőségük is nagy.* Eszmélkedésük a gazdasági-politikai konszolidáció korszakában történt, de így is, »az ifjúsági probléma« »tetőzésének« idején *lépésről lépésre küzdött meg identitásáért, kultúrájáért, értékeiért. Mássága már evidencia, milyensége még bizonytalan.* A szocialista társadalmi berendezkedés eredményeként, az osztálykülönbségek eltűnésével, az esélyek *alapvető* egyenlőségével a nemzedék vált kulturálisan homogénná, azonossága nemzedékével való azonosulássá. *Napjaink 23—33 éves fiatal felnőttjének identitása azonban sérülést szenvedett. A társadalomban elfoglalt helyét egyre kevésbé szabja meg az életkor,* egyre inkább a szakma, a munka jellege, a megszerzett tudás, iskolai végzettség, beosztás stb. lép előtérbe, csupa olyan érték, olyan szerkezet, amelyet csak elfogadni vagy elutasítani lehet, de amelyek alakulására, úgy érzi, semmi befolyása nincs. Meg kell tehát kísérelnie a konformitás vádja nélkül egyeztetnie a nem ellentétes, de más értékeket... A marxista vagy nem-marxista világnézet ebben a megközelítésben alapvető feltétele a reális., a szocialista társadalmi fejlődéssel ellentétes cselekvéseknek.

BÁR SIMONFFY ANDRÁS születési éve szerint nem tartozik az 1945 és 1955 között született generáció tagjai közé, mégis azok közé az írók közé számít, akik legkorábban kezdtek el küzdeni az említett generáció „identitásáért, kultúrájáért, értékeiért". Nem véletlen tehát, hogy *a közelmúlt történelmének egyik eseményét úgy dolgozza fel, ahogyan egy utódgeneráció láthatja a történetet: iróniával, olyan összefüggések kihangsúlyozásával, hogy közben eltelt és átélt évek eseményei, tapasztalatai, interpretációi is számottevően, és az író céljainak megfelelően befolyásolják a mű értelmét és értelmezését. A JAPÁN SZALON című történelmi játék 1941 végén játszódik,* amikor a magyar hadsereg néhány tisztje Moszkvában próbálta megszervezni a németekkel való szembefordulást s az új magyar kormány megalakulását — a kísérlet eredménye ismert. A darab, amely egyszerre tanulságos és szórakoztató olvasmány, az ÉLETÜNK (a Vas megyei irodalmi folyóirat) 1978/4. számában jelent meg.

A TÖRTÉNELEM MŰVÉSZETBELI SZEREPÉRŐL szól CSOÓRI SÁNDOR írása a TISZATÁJ 1978/9. számában: EGY FÉLFORDULAT HÁTRAFELÉ. Csoóri Sándor, nem egy történelmi film forgatókönyvének szerzője azt vizsgálja, *miért olyan gyakori, s vajon előnyös-e filmjeinkben a történelmi keret:* „... forgatókönyveinkből hiányzik a személyes életem és élményeim forrósága. Ha egyik-másik kocka megmutat is belőlük ezt-azt, csupán csak töredékeket csillant meg, soha valami egésznek a lendületét, vakságát, hitét. ....A máról szóló magyar filmekben sok az öngerjesztéses megoldás. A küzdelmes dramaturgiát egy *mintha-dramaturgia* helyettesíti. Minden olyan, *mintha* igazi volna! Igazi a cselekvés, igazi a fölháborodás, igazi a szenvedély, a gúny, a szorongás. Pedig csak megengedett! Hiszen egy-egy film alaptörténete s részelemei is csak olyan valóságmozaikokból szerveződhetnek összse, amelyeken ott áll a jóváhagyás pecsétje: ezt és ezt a gondolatot, ezt és ezt az életbeli tényt mostantól kezdve föl lehet használni, mert már megbirkóztunk vele... *A félmúlt és a történelem aránytalanul nagy térhódítását filmjeinkben csak részben magyarázhatjuk a kortársi politika korlátozó hatalmával.* Mert bármennyire igaz is, hogy a félmúlt vagy a még távolabbi idő a politika szemszögéből nézve kevésbé kényes, mint a mindenkori jelen, a lélektani és érzelmi érvényessége az elevennél is elevenebb. 1849-ben megsebez bennünket a cári beavatkozás. Ha az ország Világosnál csak forradalmat veszít, könnyebben kiheverhette volna az akkor szerzett lelki sérülését. De minden későbbi bukásunk, kiegyezésünk eredetét visszavezethetjük a szabadságharc leverésére. Ez csupán egyetlen példa a sok közül. Ilyen alapon említhetnénk a trianoni békediktátumot, Horthyék háborúba lépését, a sztálinizmus mostanáig kiható torzulásait. Csupa-csupa összerágott, de meg nem emésztett ügye közgondolkodásunknak s ábrázoló művészetünknek. A két irányból ömlő víz elől természetesen olyan szárazföldre húzódik el az ember, ahol nagyobb védelmet, biztonságot és széttekintési lehetőséget remél."

M. G.

Jiri Stivin tucatnyi fúvóshangszerével jelent meg a magyar közönség előtt. **Fotók: Markovits Péter**

Debreceni dzsessznapok

Zsúfoltság a debreceni vonatokon, stoppban reménykedők hada integet az országút szélén, egyetemisták százai lógtak el utolsó óráikról: Stivint, Bartkowskit, Doldingert, Niement akarnak látni.

Debrecen hangulattalan sportcsarnokhodálya és két nem sokkal jobb akusztikájú kamaraterme adott otthont három estére Közép-Európa legjobb dzsesszmuzsikusainak.

Az éltesebb korosztályhoz tartozó mogorva rendezőknek a sportcsarnok fülsiketítő. ritmust, dallamot elnyomó hangerejéért mindennemű hulladékkal, de főleg üvegszilánkokkal teleszórt, összehányt, nézőteréért a jó zene se nyújtott vigaszt.

Az első nap kellemes meglepetései közé tartozott a Kis Rákfogóban megismert Füsti Balogh Gábornak új együttesében mutatott kitűnő zongorajátéka és Csik Gusztávnak a jó formában levő Jávori dobbja és két svájci fiú kemény gitárjátéka fölötti brilliáns zongorázása: a fő attrakció ezután jött.

A magyar dzsessz egyetlen világhírű reprezentánsa, az évek óta csak a nagyobb fesztiválokra haza-hazalátogató bőgős, Pege Aladár (úgy hírlik, végleg hazatér) a mai estére maga köré gyűjtötte az amerikai szaklapokban a világ első számú dobosának kikiáltott lengyel Czeslaw Bartkowskit, a világhírű amerikai trombitást, Art Farmert, a legjobb magyar zongoristának tartott Szakcsi Lakatos Bélát és a tehetséges szaxofonost, Lakatos Antalt.

A magyar dzsessz egyetlen világhírű reprezentánsa, Pege Aladár

Pege tartózkodóan, szerényen játszott —, a gálaesten már kevésbé —, engedte, hogy a többiek is megmutassák tudásukat. Art Farmer nem maradt méltatlan hírnevéhez, de szinte őt is „túlfújta" Lakatos Antal, aki az éjszakai jamsessionnak is legjobbja volt. Szakcsi keze alatt csodákat művelt a zongora. érdemes lesz eljárni a Szakcsival felálló Rákfogó koncertjeire. A csúcs azonban Bartkowski volt. Leheletfinom, elegáns játékával, az erőlködés jelei nélkül fogta össze dobjával a hangszerek szabadon szárnyaló hangját egységes zeneszámokká, hogy aztán egyórás műsoruk végén jutalmul egy nagy szólóra kapjon lehetőséget méltó társaitól.

Az éjszaka Jiri Stiviné. Tucatnyi fúvóshangszerével, bohókás zöld sapkában és két, félszegen visszahúzódó kísérőzenésszel (egy bőgős és egy zongorista) jött ki a már a fehérvári Alba Regia napokon meghódított magyar közönség elé. Stivin, a büfében egy fél részeg sráccal fuvola-duettet játszó, mindenkivel barátkozó, pénztelen egyetemistákat a záróest után kocsijával Pestre hozó négygyerekes családapa olyan zenész, akiben egyszerre van meg az invenció és a virtuozitás, és aki mégse játssza a komoly művészt, a színpadon és azon kívül is szívesen elbohóckodik. Nagyon hamar a néző szívébe lopja magát.

Lemezein gyakorta kacérkodik a komolyzenei hangzás és a dzsessz ötvözésével. Zverokruh című új lemezén is.

A második napon hallhattuk Szakcsi Lakatos és Vukán György élvezetes kétzongorás játékát, és az értő lengyel dzsesszrajongókat is percek alatt tűzbe hozó, ezzel a közelmúltban betört szovjet Leonyid Csicsik kemény dzsessz-rock zongorázását.

Kimagasló élményt azonban Eugéne Cicero és Pege Aladár közös koncertje nyújtott. A nálunk nem nagyon ismert, román zongorista helyett sokan a szomszéd kocsmát választották, de rossz lóra tettek. Külön-külön is elkápráztattak, de amikor közösen kezdte játszani a két rendkívül szerényen, barátságosan és megnyerően viselkedő zenész, a román Cicero és a magyar Pege a cseh Smetana Moldvájának dzsesszátiratát, varázslat kerített hatalmába mindenkit. Tovább zúgott a taps, mint előző nap Stivinnek.

A második éjszaka műsorát erősen beárnyékolta valami: a már második éjjelt hajnali négyig koncerten átvirrasztó közönség többsége jobbhíján az állomási váróteremben vagy sehol sem aludtak — emberfeletti küzdelmet vívott fáradtságával, szemei puszta nyitvatartásáért. A túlzsúfolt program összeállítói a felelősek azért, hogy pl. Csizsik, amikor végignézett közönségén, sokakat alva láthatott és ez nyilván nem serkentette játékba.

A záróesten a világhírű nyugatnémet Doldinger Passport és a lengyel Czeslaw Niemen tűnt ki.

A németek fergeteges másfél órát produkáltak, lendületes zenéjükben a billentyűs hangszerek kezelőjének virtuozitása emelkedett ki és a szólógitár szép hangja is emlékezetes. Csodálatos bluest vezettek elő fuvolán, basszusgitáron és dobon Debrecen blues, majd az Erkel színházi gálaesten Budapest-blues címen és debreceni koncertjük záródalát, a Rockport című első slágerükbe átváltó bluest is végigtapsolta a közönség.

Niemennek balszerencséje volt: mindkétszer csődöt mondtak technikai berendezései. Debrecenben egyórás kényszerszünet után folytatta csak műsorát, ezért aki el akarta érni a 0.15-ös utolsó pesti vonatot — a többség — műsora kellős közepén kitódult a teremből, Pesten meg a 12 húros gitár nem hallatszott. A színpadon technikusok szaladgáltak, a gitáros kétségbeesetten bütykölt a vezetékekkel, néhány giccses szám is elhangzott, a hatalmas technikai apparátus eleuralkodott a zenészeken, de még így is mellbe taszította a publikumot Niemen hangszeres kíséret nélküli kísérteties, tiszta énekszólója, majd a hangulatot feloldó dobszóló, mellyel Niemenék lezárták debreceni műsorukat. Többet tudunk meg Niemenről, ha meghallgatjuk lemezfelvételeit.

Zsúfoltság az éjjeli Pesti vonaton, stoppban reménykedők hada a sportcsarnok parkolójában, egyetemisták százainak kókad le s le álmos feje a hétfői órákon: Stivint, Bartkowskit, Doldingert, Niement láttak.

B. Kiss Tamás

Kisplasztikák a Műcsarnokban

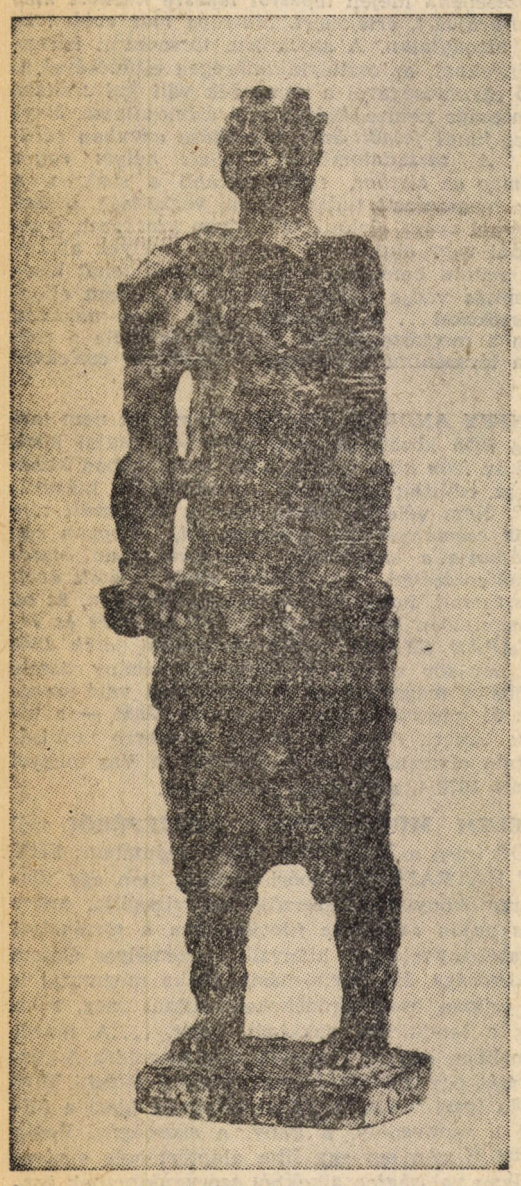

Kerényi Jenő: Dózsa

Szeptember 9-én nyílt meg, és október végéig látható a Műcsarnok termeiben a IV. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé. *28 országból, mintegy 100 kiállító művész félezer plasztikáját láthatják az érdeklődők* ez alatt az idő alatt a 9 kiállítási teremben.

A bemutatott anyag — a szokásnak megfelelően — *nagy létszámú közönséget vonz.* A kiállítás azonban *mintha elmaradna a várt színvonaltól. Mi lehet ennek az oka?* Nem szerepelnek igazán nagy nevek a tárlaton? 8 év alatt kimerült volna a világ kisplasztikai ötletgazdagsága? *Csak a hiányérzet biztos a kiállításról távozóban, az okok megfogalmazása a későbbiekre marad.* Nézzük tehát a kiállítást!

Az első teremben a *magyar anyagot* láthatjuk. (Rózsa Gyula hiába tette szóvá az előző biennálékon e *szerénytelenségre való rendezési koncepciót*, ez, mint jól bevált forma immár *„hagyomány szinten" természetesként adódott.* Ezzel a gondolattal mintha már az *egyik hibaforrást érzékelnénk:* a negyedik alkalomra rutinná vált, megcsontosodott a szervezés-rendezés sok olyan összetevője, mely inkább változtatása által járult volna hozzá a biennálék színes, aktuális törekvéseket is bemutatni képes kiállításként megvalósuló létrejöttéhez.)

Az első teremben bemutatott retrospektív anyag *Kerényi Jenő nagyszerű kisplasztikáit sorakoztatja fel.* Véleményem szerint a XX. századi *magyar szobrászat egyik legerőteljesebb alakjának portréját vázolják a munkák.* Mivel *Kerényi* művészete kötetnyi elemzést és bemutatást igényelne, meg sem próbálom itt értékelni ezt a hallatlanul gazdag, szép és izgalmas teljesítményt.

A magyar kisplasztika 7 képviselője közül, akiknek a kiállításon találkozhatunk műveikkel, *Deim Pál* és *Vigh Tamás* művei öregbítik igazán a magyar művészet hírnevét. *Deim félfigurás Történelem sorozata* egy hosszan érlelt alkotói elgondolás precízen kivitelezett műveiből áll. A konstruktív formarendszer *érzelmeket is tolmácsolni képes,* s így hűvös tárgyilagosság helyett *hittel hirdeti az értelmes ember szükségszerű győzedelmét.*

Vigh Tamás hagyományosabb formarendszerrel, de szintén *mély intellektuális közlési igénnyel formálja figuráit.* Ady emlékműve mellett az *Aki felszabadult című kisplasztikájával hívja fel magára a figyelmet,* mivel az alkotás kis mérete ellenére is jelképi erővel képes szólni a gigászi erőfeszítésekről. *A további öt magyar kiállító jó bevezető a nemzetközi rész figuralitásban nem megkapó, elvonatkoztatásában a jó mestermunka szintjén mozgó, intellektuális izgalmat alig hordozó kiállítási darabjaihoz.*

És talán itt érkeztünk el *a kiállítás második, nagyon lényeges, problematikus pontjához. Nem találtunk a biennálén szélsőséges alkotásokat,* nem merülnek fel bennünk kételyek, *nem kényszerülünk újszerű gondolkodási formák végigkövetésére.* Egy kicsit *„hazai jellegű" lett a bemutató: jólfésült, túl jól összeválogatott anyagot találunk a Műcsarnokban.* Mintha nem is lennének teljesen végig nem vitt kísérletek, játékok, melyek a szobrászi és nézői fantáziát egyaránt megmozgatnák.

Nagy összességében *mintha úgy érezhetnénk, hogy a szocialista táboron belül egy érzelmes figurativitásra való törekvés az erősebb, míg a nyugati alkotóknál inkább a racionális, elvont alkotások vannak túlsúlyban.*

Természetesen *kivételek vannak,* sőt, jó, valódi vizuális élményt jelentő kivételek is vannak. *Elsőként említem* ezek között *a ciprusi művész, Michaelidou alkotását, az Elveszett Aphrodité című munkáját.* A század művészeti törekvéseit szintetizáló mű *popos elemekkel* (szögesdrót, megmunkálatlan kő) segíti a klasszikusan formázott nőalak festett vérkönnyének tartalmi sokrétűségét érzékeltetni. *Merthogy a mű nem csak a XX. század esztétikájának szépségfogalmát feszegeti, hanem ezen túl (vagy ez előtt?) egyértelmű politikai tartalommal is bír — ez a kompozíciót szemlélve nyilvánvaló.*

Számomra a legizgalmasabb anyagot az idei évben az *olasz szobrászok alkotásai jelentették. Cipolla és Iandolo mintha egyaránt egy társadalomtól, realitásoktól, elemi emberi törvényektől elidegenített világot ábrázolnának.* Összhangban van ez a mai olasz élettel? Elegendő a Moro-ügyre gondolnunk, hogy borzongva bár, de átérezzük a két művész szándékát, és elutasításként, az ábrázolt világgal szemben érzett negatív állásfoglalásként csapódjon le bennünk a felismerés: *a művek éppen életidegenségükkel vittek közelebb napjaink eseményeinek teljesebb befogadásához.* És bár látszólag ellentétes az alapállása *Marininak, hűvösen klasszicizáló aktjai éppen tiszta esztétizálásuk következtében jelzik ugyanazt az életidegen világot, amelyről a két előző művész is beszélt.* Míg a negyedik olasz, *Gaetaniello éppen a reálisan bemutatott, emberáldozatokat követelő napi szituációkkal teszi egységessé az olasz anyagot.* Hiszen *stiláris különbségeik ellenére megvan az azonosság: apelláció az emberi értékeket tipró társadalmi szituációkkal szemben.*

Mintegy ellentételként adódik *a franciák kiállítási anyaga.* Itt is *érezhetünk egy egységet, ez azonban közömbösen hat, nem győz meg komolyságáról és tartalmasságáról.* Nevezetesen, mintha *egy újnaturalizmus bontana szárnyat,* a klasszikus mintázás lehetőségének, variálásának nem túl érdekfeszítő próbálkozásai kerültek volna Budapesten bemutatásra.

Ennél többet rejtenek például a finn Heino szobrai. A népi zsánerbe hajló alkotások ugyanis *valamit tartalmaznak abból a világból, szemléletből, amelyet az északi népek sajátjának tudunk.* És mivel a művész nem marad meg az üres jelenetezés szintjén, ha nem is kapunk szobrai által mélyen szántó intellektuális kalandra lehetőséget, a kisplasztikák végeredményben a kiállítás kellemes színfoltjai lesznek.

Ismét szembeállításként kell itt hivatkoznom *a Kolumbia képviselőjeként* Budapesten *szereplő Salcedo munkáira.* A mintázás nélküli, *használati tárgyak szerkesztésével gondolati üzeneteket megfogalmazó alkotásai a világ bármely országában keletkezhettek volna.* Szellemi üzenetei címeiben megfogalmazottak (Készülék a gondolat szárnyalásához) és csak néha késztetnek több irányú gondolkodásra (A dolgok súlya).

Nem lennénk azonban igazságosak, ha nem fedeznénk fel a kiállítás tárgyai között a nonfiguratív művészetnek is néhány rangos darabját. Bár ebben a szektorban a legtöbb a kétely és a jogos hiányérzet, mégis, vagy talán éppen ezért *fel kell figyelni a görög Nikolaidis acél-kompozícióira.* Bár nem azonos szintűek bemutatott alkotásai — technikai, kivitelezési problémák néhol adódnak —, de *ezek között találjuk azt a műalkotást is, mely ragyogóan hajlított ívei közé furakodó golyójával az esztétikai örömön túl a gondolkodásra hajlamos nézőit is foglalkoztatja.* Mintegy önmaga kérdőjelévé válik a mű, s ezáltal hitelessé, határt szabva és irányt jelölve.

A kiállításnak három egyéni résztvevője van (akik tehát nem országuk képviselőjeként küldtek anyagot a biennáléra). Manzu néhány kisbronza a kvalitás jegyét viseli magán: bár nem emelkednek toronymagasan a mezőny fölé, mindegyiken látni: *nagy mester készítette őket.*

A spanyol Serrano páros plasztikáival egy nálunk is ismert komponálási és technikai problémának bemutatására vállalkozik. Mivel a munkák kizárólag a bronz plasztika, mint absztrakció, esztétikai lehetőségeit feszegetik, nem tudnak az alkotások igazán jelentős hatást elérni, a hazai, hasonló szakmai problémát gondolatilag is megtöltő példák ismeretében.

Salvatore Cipolla: Szpiker

Az Olaszországban élő magyar származású *Amerigo Tot* helyzete hasonló: Schaár Erzsébet következetes — székekkel, ablakokkal, ajtókkal végigvitt — kísérletei után *kevésnek érezzük a Tot által elénk letett két szék-kompozíciót.*

Végezetül az egyik brazil művész kiállított művének címét szeretném idézni. *Az izgalom pillanata címet viseli Brunello minden izgalomtól mentes csavart fája.* És ahogy ebből a műalkotásból, úgy tulajdonképpen az egész kiállításból hiányzik az izgalom igazi pillanata. Az előbb felsorolt részértékek mellett azért ajánlom még a kiállítást, hogy együtt töprenghessünk: vajon miért, s hová tűnt el ez a pillanat.

Chikán Bálint

„Más szemmel kell néznem az egyetemet"

Beszélgetés Liener Péterrel

Az ismert szervezeti átalakítások után az általános kar III. pártalapszervezetének titkárává Liener Pétert, a tudományos szocializmus tanszék adjunktusát választották.

Liener Péter 1970-ben került egyetemünkre. Kissé visszapörgetve az idő kerekét — már ami a pályafutását illeti —, érettségi után három évig elektroműszerészként dolgozott a MOM-ban, majd 1965—70. között elvégezte az ELTE magyar—történelem-tud. szoc. szakát.

— Már kezdetben is érezni lehetett a nagy különbséget a közgáz és az ELTE között. Itt jóval demokratikusabb a légkör, mint a „belvárosi egyetemen", és sokkal szorosabb a kapcsolat a gyakorlattal, a mindennapi élettel. Fordított a helyzet viszont a hallgatók hozzáállásával: az ELTE-n jobb a diákok munkaerkölcse, a tanuláshoz való viszonya. Jóllehet, ott rá is kényszerítik őket, hiszen a szemináriumokon rendszeresen tartanak kiselőadásokat, amihez igen gondos felkészülésre van szükség, nem lehet összecsapni egy-két nap alatt.

— Ön is próbálkozik itt hasonlókkal, csak talán színesebben, ötletesebben. Tavaly például „eljátszatta" a szemináriumon az „Európai kommunista és munkáspártok értekezletét", oly módon, hogy minden hallgató egy-egy pártot képviselt, s fel kellett szólalnia a tanácskozáson. Ez nagyon tetszett a diákoknak, rendkívül ötletesnek találták.

— Szeretek kísérletezni, új dolgokat, oktatásmódszertani ötleteket kieszelni. Van már néhány elképzelésem a most bevezetendő magyar munkásmozgalom története című tárgy oktatásával kapcsolatban is. A következő félévtől ezt a tárgyat fogom tanítani, s ennek több okból is örülök. Ez a történettudomány egy része, s én mindig vonzódtam a történelemhez, arról nem beszélve, hogy valamivel „kézzelfoghatóbb", mint a tud. szoc. Vonz az újdonság ereje és maga a feladat is, hiszen új tárgyról lévén szó, meg kell győzni a hallgatókat arról, hogy szükség van ezekre az ismeretekre is. El kell fogadtatni velük, hogy többek lesznek azáltal, ha megismerik a magyar munkásmozgalmat, annak történetét. Nehézségekkel, persze, szembe kell majd néznünk, hiszen csak egy féléves tárgy, s legfeljebb kilenc foglalkozást tarthatunk. Ez mindenképpen kevésnek tűnik, de ezalatt kell elérni célunkat. S ehhez, úgy érzem, kellenek az ötletek is. Ezek közé tartozik például az, hogy megpróbálom elvinni a hallgatókat a Munkásmozgalmi Múzeumba, vagy az órán lejátszom egyes rádióműsorokat, illetve -részleteket (például a Köztársaság tér 1956 című), esetleg videokazettát szerzek a tévétől (mondjuk, a Századunk sorozat bizonyos részeit). Túl az érzelmi hatáson, amit az eredeti felvételek, hangdokumentumok váltanak ki, ezek a felvételek egyúttal jó vitaalapot is adnának a szeminárium témáihoz. Szóval, vannak ötleteim, de nem biztos, hogy ezek mindegyike meg is valósítható.

Liener Péter korábban kisebb KISZ-funkciókat töltött be, majd a közgázon az oktatói KISZ-vezetőség tagja, ezt követően titkára lett. Pártfunkciót még nem látott el.

— Meg is lepődtem, amikor végül is megválasztottak. A szavazás előtti taggyűlésen láttam, hogy párttitkárnak jelölnek. Ekkor kezdtem igazán, komolyan gondolni arra, hogy esetleg megválasztanak. Azt hiszem, hogy másoknak a tisztségtől való húzódozása is szerepet játszott abban, hogy én lettem a párttitkár.

— Milyen nehézségekkel néz szembe, hogy különösebb előzmények nélkül, szinte belecsöppent egy felelősségteljes pártfunkcióba?

— Először is komoly aggályom volt, hogy lesz-e kellő tekintélyem. Erre nézve aztán kaptam egy jótanácsot, ami meg is nyugtatott, miszerint itt nem Liener Péter számoltatja be, mondjuk, X. professzort, hanem a párttitkár. S ha jól végzem a dolgomat, ez igazán nem okozhat semmiféle problémát. Aztán nem tartom túl szerencsésnek, hogy a korábbi vezetőségből csak két ember maradt, s mellettük három új kapott helyet a mostaniban. Talán fordítva jobb lett volna, ugyanis így kissé fiatal, a pártmunkában tapasztalatlan ez az új felállású vezetés. További gond volt számomra, hogy nem nagyon ismertem az embereket, valamint az alapszervezethez tartozó tanszékeket. Ezért az első dolgom az volt, hogy felkeressem a matematikai és számítástechnikai intézetet, a népgazdasági tervezés, valamint a pénzügy tanszéket és beszélgettem a pártbizalmiakkal. (Az alapszervezethez tartozik még a tud. szoc. tanszék is.) Most már más szemmel kell néznem az egyetemi életet, s így olyan dolgokra is tekintettel kell lennem, amik korábban esetleg elkerülték volna a figyelmemet. Egyébként szerencsére érdeklődő ember vagyok, így ez számomra túl nagy nehézséget nem jelent.

— Összeállt már az idei munkaterv?

— Még nem készült el teljesen, de elképzelések, ötletek természetesen már vannak. Ami különös gondot jelent itt, az a taggyűlések időpontjának megválasztása. No, meg az sem csekélység, hogy ezeket a gyűléseket tartalmasan, hasznosan töltsük el. Az eddigi gyakorlat szerint mindig volt egy fő napirendi pont. Azon gondolkoztam, hogy mi lenne, ha megszüntetnénk ezeket a fő napirendi pontokat. Esetleg úgy is meg lehetne csinálni, hogy hagyjuk, hadd mondja el mindenki azt, ami a közösség számára fontos, és ő is úgy ítéli meg, hogy érdemes szólnia róla. Természetesen az előírt dolgok után. Jó, tudom, nem könnyű vállalkozás ez, ismerve a taggyűléseken tapasztalt „aktivitást", de hátha mégis meg lehetne csinálni, legalább évente egyszer. Mondtam már, hogy szeretek kísérletezni; hát ez is egyfajta próbálkozás lenne.

Nagyon fontos feladatunknak tartom a pártépítést. A jelenlegi helyzetben úgy néz ki, hogy jövőre nem lesz hallgatói pártcsoport, mert csak ketten maradnak. Ezt nyilvánvalóan nem lehet hagyni, de felvételi kampányt sem szabad indítani a feltöltésért. Akad persze egykét jelentkező, de ők jobbára utolsó évesek. Érdekünk az alsóbb évfolyamokon felvenni az arra érdemes hallgatókat. Az oktatók közötti pártépítésben van némi lemaradásunk, de fő, kiemelt feladatunknak a hallgatókkal, a fiatalokkal való kapcsolatot, a velük való foglalkozást tartom. Ezt kell tehát munkánk középpontjába állítani. Egyébként úgy látom, hogy a pártépítés jelentős részt tesz ki a vezetőség munkájában. Könnyíthetnénk a terheken, ha létrehoznánk egy bizottságot, amely a pártépítéssel foglalkozna. Ennek a bizottságnak lenne a feladata az, hogy a vezetőség helyett elbeszélgetne a párttagjelöltekkel. Sajnos, azonban ezt az ötletet sem könnyű megvalósítani, hiszen a végső felelősséget a vezetőségnek kell vállalnia.

★

— Mit szólt a család, amikor megtudták, hogy párttitkár lett?

— Mi tagadás, a feleségem nem nagyon lelkesedett érte. Van egy négyéves lányom és egy hároméves fiam, úgy, hogy van mit tennem odahaza is. Igaz, most már, hogy a kicsit is felvették az óvodába, csak egy helyre kell menni a gyerekekért. De a feleségemre így is több teher jut majd ezután. Eddig sem nagyon dúskáltam a szabad időben, de most már annyi sem lesz. Értekezletek, különböző bizottságokban való részvételek, s persze, az oktatás „színesítik" a napjaimat. Igaz ugyan, hogy a párttitkárság miatt felmentettek a tanszéki titkári tisztség alól, azért még így is nehezen találok üres helyet a naptáramban.

B. L.

Indokolt volt a tanszéki átszervezés

A politikai gazdaságtan tanszék szervezeti átalakításáról már korábban is szó volt, amikor még az egyetem fölöttes szervei nemhogy elutasították, sőt inkább kapacitálták az egyes tanszékek intézetesítését. Azóta megváltozott a helyzet, a tervbe vett három tanszék intézetesítése helyett csupán egynek, a népgazdaságtervezési tanszéknek nyílik erre lehetősége a gazdaságpolitikai kutatócsoport összevonásával az év folyamán.

A pg.ugyan e lehetőségek kosarából így kiesett, mégis jelentős szervezeti átalakítással kezdte az új tanévet. Mint már hírül adtuk, a tanszéken három, az oktatásban és kutatásban is elhatárolt feladatkörrel rendelkező önálló csoport jött létre. A három csoportot kinevezett vezetők irányítják: Erdei György, Falusné Szikra Katalin és Zelkó Lajos, akit a tanszékvezető-helyettesi feladatok ellátásával is megbíztak. A három vezetővel folytatott beszélgetésben a csoportok oktatási, kutatási terveiről, jövőbeni elképzelésekről érdeklődtünk.

— Mi tette szükségessé a tanszék három különböző csoportra való osztását?

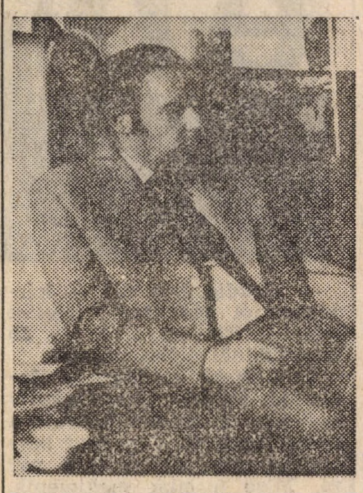

ZELKÓ LAJOS:

— Ez részben összefügg a tanszék nagy létszámával. Negyven oktatónk van. Ismert dolog, hogy az oktatók sokirányú munkát végeznek. Az oktató-nevelő munka mellett kutatnak és különösen ez utóbbi segítése fontos vezetői feladat. Ha eltekintenénk attól, hogy Szabó Kálmán tanszékvezetőnek számtalan egyetemen kívüli elfoglaltsága is van, akkor sem lehetne annyi ideje, hogy a tanszék vezetésével kapcsolatos sokirányú feladatot minden részletében ő lássa el. Ez az alapvető oka, hogy további részekre kellett osztani a tanszéket. Egy-egy csoport létszáma így is nagyobb az egyetemen egy átlagos létszámú 12—14 fős tanszéknél.

— Milyen ismérvek szerint osztották fel a tanszéket?

Z. L.:

— Az átszervezés a már korábban kialakult kutatási csoportok magjára épült. De most már oktatási szempontok is szerepeltek a kialakításánál. A három csoport karonként osztotta fel az oktatási feladatokat. Tehát minden csoporthoz tartozik egy kar. A kutatási feladatokra viszont már nem az egy témára irányultság a jellemző, bár van bizonyos profil jellege a csoportoknak.

— Miben látja a csoportvezetők feladatát?

Z. L.:

— A csoportvezetők konkrét feladatára vonatkozólag vannak elképzelések, de ezeket nem tartom olyannak, amelyeken nem lehet változtatni. Ez munka közben is alakul. Első megközelítésre a három csoportvezető feladatát a következőkben látom: a tanszéken belül a csoportok oktatási feladatának meghatározása; a csoportokon belül az egyes oktatók munkájának megjelölése és ellenőrzése; a csoportokkal a kutatási témák megbeszélése, a kutatómunka figyelemmel kísérése, ha kell segítségnyújtás, publikációs lehetőségek keresésével is; az oktatók munkájának értékelése, ami abban is kifejezésre jut, hogy a tanszékvezető felé a csoportvezetők javaslatot tesznek előléptetésre, fizetésemelésre, jutalmazásra. A csoportvezetőkre hárul olyan feladatok megszervezése, rendezése, előkészítése is, mint például a külföldi vendégek fogadása.

— A csoportoknak melyek a kutatási és oktatási célkitűzései?

FALUSNÉ SZIKRA KATALIN:

— Kutatómunkánkban igyekszünk az általunk oktatott kar igényeihez is idomulni, mindenekelőtt az elosztás, a fogyasztás és az életmód kérdéseivel foglalkozni. Mivel azonban a politikai gazdaságtan egész anyagát kell tanítani, tudományos munkánk nem szorítkozhat kizárólag ezek vizsgálatára, hanem például a kapitalizmus gazdaságának újabb kérdéseivel is foglalkozni kell. Nem hiszem, hogy ez kárára válna munkánknak. Ellenkezőleg. Meg vagyok győződve arról, hogy minden tudományban, de a politikai gazdaságtanban, különösen egy-egy részterületen is csak az érhet el érdemleges eredményt, aki tudománya egészének fejlődésével lépést tart.

Az a körülmény, hogy — perspektívában — csoportunk önállóan fogja végezni a kereskedelmi karon a politikai gazdaságtan oktatását, lehetőséget ad arra, hogy ezt az eddiginél önállóbban, szuverénebb módon végezzük, hogy bátrabban szakítsunk a megszokottal, a szinte már-már megkövesedett témákkal, struktúrával, hogy az előadóknak több lehetőséget adjunk egyéniségük érvényesítésére és ezzel színesebbé, vonzóbbá váljon oktatásunk. Ez természetesen csak lehetőség, aminek valóraváltása még nagyon sok munkát igényel.

ERDEI GYÖRGY:

— Fő kutatási irányunk a gazdasági hatékonyság, a népgazdasági struktúra és egyensúly témakörében mozog. Az új szervezet létrejöttével azonban szükségképpen több irányúvá vált a korábbihoz viszonyítva a csoport kutatási területe. Az előbb említett fő irányvonalon kívül folyik majd kutatás például a szocialista tulajdon és az érdekviszonyok témakörében. A csoporthoz került új tagok, új témákat is hoztak, mint például a beruházások gazdasági hatékonyságának fő tényezői. Folynak majd a kutatások a tőkés gazdaság egyes kérdéseiben is. Vannak, akiknél még nem alakult ki véglegesen a kutatási terület megválasztása.

Az oktatómunkában is bekövetkezik a fokozott decentralizálás, amennyiben oktatási tevékenységünket az általános karon végezzük. A csoportvezető feladata a szemináriumvezetők ellenőrzésének megszervezése és munkájuk tartalmi segítése. A vizsgáztatás módszereinek, elveinek javítása, a vizsgakövetelmények egységesítése. A mi csoportunkra hárul a tanárszakosoknál a záró tanítások ellenőrzése, az államvizsgák lebonyolítása. Összegezve azt mondhatom, hogy legnagyobb feladatunk, hogy szervezetileg egységessé tegyük és megfelelő tartalommal töltsük meg a csoporton belül a tagok munkáját és együttműködését, hogy a csoportban folyamatos, jó légkörű munka folyjon.

Z. L.:

— A mi csoportunk, amely a termelési kar feladatait látja el kutatási témái között vállalatelmélettel, a tulajdonviszonyokkal és a népgazdaság szervezeti rendszerével foglalkozik elsősorban. Foglalkoztatnak bennünket a vállalat gazdasági kérdések, amelyek kapcsolódnak még a politikai gazdaságtanhoz.

— Mit vár a csoportbeosztástól?

E. Gy.: A mostani még csak kezdeti lépés.

— Ki kell használni a nagylétszámú tanszékkel szemben a tizenkét-tizennégy tagú csoportokban a munkakapcsolatok megteremtésének lehetőségét. Ehhez hozzásegítik a csoportot a gyakori tudományos viták. De a csoportszervezet már az oktatásban is érezteti hatását. Jobb kontaktust lehet létrehozni az azonos évfolyamon oktatók között is.

Miután az általános közgazdasági kart oktatjuk, mindenekelőtt csoportunk fontos feladata, a tanár „A" szakos hallgatók figyelemmel kísérése. Most dolgozunk az ezzel kapcsolatos terveken. Szeretnénk a tanár „A" szak képzésének, nevelésének ügyét jobban kézben tartani, az öt éven át hozzánk tartozó hallgatókkal előbb kapcsolatot kialakítani. De előbbé kívánjuk tenni a tanszéki érdekképviseleti rendszert. Tervezzük, hogy rendszeresen összehívjuk a hallgatókat, ahol mind az oktatással, mind a tanulmányi munkával kapcsolatos gondjaikat megbeszéljük. Szeretnénk mind több hallgatót bekapcsolni a csoport életébe, s amelyben segíteni kívánunk nekik a tudományos kutató munkába.

Z. L.:

— Ezzel a szervezeti formával jobban tudjuk magunkat az oktató munkában ellenőrizni. Ha valamelyik tanulócsoportnak problémája van, jobban tudunk arra reagálni.

Sz F. K.:

— Mindenekelőtt arra kell törekednünk, hogy a politikai gazdaságtan, mint alaptárgy jól illeszkedjen egyetemünk oktatási rendszerének egészébe, az ágazati és funkcionális közgazdaságtani tárgyak szövevényében. Közismerten itt vannak a problémák. (Átfedések, bizonyos kérdésekben ellentétes szemléletek, állásfoglalások stb.) Nem hiszem, hogy ezt egyszerűen valamiféle koordináló bizottság megoldhatná. Itt sokkal többre van szükség. Legfontosabbnak azt látom, hogy „nyitottabbá" váljunk, sokkal jobb kapcsolataink legyenek a gyakorlattal, kutatóintézetekkel, gazdasági irányító szervekkel és elsősorban — természetesen — az egyetem megfelelő tanszékeivel. Közvetlen munkakapcsolatokra van szükség, részvételre egymás anyagainak megvitatásában, közösen végzett kutatómunkákra stb. Az első lépéseket ezen az úton már megtettük, mind az egyetemen belüli, mind az egyetemen kívüli intézményekkel felvettük a kapcsolatot. Azt hiszem, ez a legfontosabb útja annak, hogy szemléletünk közelebb kerüljön egymáshoz, jobban megértsük egymás „világát". A megfelelő munkamegosztás itt is feltételezi a megfelelő kooperációt.

— Előzetes megállapodás szerint a tanszékvezető-helyettesi megbízatást rotációs alapon évente vállalják a csoportvezetők. Most, hogy együttal tanszékvezető-helyettes is lett, milyen elképzelései vannak e munkakört illetően? — fordultunk utolsó kérdésünkkel Zelkó Lajoshoz.

Z. L.:

— Az elkövetkező egy év alatt, szeretnénk megnyugtatóan megoldani azokat a fölmerülő problémákat, amelyek a csoportok hatáskörét illetik. Foglalkozik a tanszék ezenkívül azzal a gondolattal is, hogy megpróbál az eddiginél jobb tankönyvet írni, ami a tankönyv szerkezeti átalakításával is együtt jár, de ez még érlelődőben levő kérdés nem véglegesen eldöntött.

Végül is mi úgy látjuk, hogy a tanszéki átszervezés feltétlenül indokolt volt. S bizonyosak vagyunk benne, hogy ennek jó hatása meg fog látszani a jobb oktató és kutatómunkában. Azt is remélem, hogy a tanszék fiatal oktatói érezni fogják, hogy nagyobb figyelmet fogunk fordítani a munkájukra, és egyéni problémáikra is. Persze a mostani még csak kezdeti lépés. Egy csomó feltétel hiányzik — mint ahogy azt már említettem — a zavartalan működéshez. De ismerjük az egyetem vezetésének gondjait, éppen ezért türelemmel várjuk a problémák megoldását.

H. E.

DUÓ

Tagsági!

A KÖZGÁZ-KLUB vezetőségének határozata értelmében a sárga tagsággal rendelkezők a klub szombati rendezvényeit ebben az évben ingyen látogathatják.

Sárga tagságit kaphatnak mindazok, akik a közgázon végeztek, illetve pillanatnyilag is hallgatói egyetemünknek. Egy tagsági 32 forint; fényképet és személyit hozzatok magatokkal.

Tagsági osztás a 12 órai szünetben a zsibogóban (csak közgázosoknak), valamint este 5—7-ig az aulában.

Nyílt levél

klubügyben

Mondják az első (mai értelemben vett) klubok Angliában keltek életre, s korántsem csak az arisztokrata elit szórakoztatására. Az emberi leleményesség határtalan, és már az 1700-as években nyílt klub a szőkehajúak, a kövérek, a nagyorrúak, a sánták, a pipázók és még ki tudja, kifélék-mifélék számára. E klubok terjedéséből idővel valóságos járvány lett, s ma már ott tart a dolog, hogy külön klub működik — még a közgázosoknak is.

És a „klub" alatt most távolról sem csak a „hétvégi buli" értendő (bár, tekintve, hogy ott egyetlen este van zenekar, disco, vetítés és nemegyszer jazz-program is, tulajdonképpen klubnak már ez sem rossz), de én most arra gondolok, hogy (miként régen a sántákszőkék) úgy jöhetnek ma nálunk össze szerdánként a jazz-rajongók, csütörtökön a politizáló-vitatkozó-érdeklődő „polvaxozók", kedden a filmklubosok, és (ha majd beindul) hétfőn (vagy pénteken) az „előadói est" sorozat hallgatói is (ahogy az volt tavaly Cseh Tamásnál, vagy éppen Sándor Györgynél).

Büszkén (vállalva a beképzeltség vádját is) állíthatjuk, hogy kevés olyan egyetem van ma Magyarországon, amelyik — lényegében önerőből — ennyire széles skálán mozgó műsort tudna biztosítani. S ez különösen akkor izgalmas, ha pirulva bár, de (magunk között vagyunk) bevalljuk: tulajdonképpen „kis egyetem" vagyunk. Lám, az ELTE már karonként külön épületekben nőtte ki magát, nem is beszélve a Műszakiról, amely valóságos egyetemi városban él, és tízezres hallgatósága van. Könnyű nekik naponta változó, színes programot kínálni — ennyi embernél nyilván valamire mindig van igény, s emellett anyagi (vagy éppen „szervező-rendező") erőkkel sem állnak rosszul.

Mi ebbe az egyszem (néhol már-már düledező) épületbe próbálunk bezsúfolni mindent, mindig ugyanarra a kétezer emberre (vagyis Rád) számítva; anyagi erőnk csak akkora, amennyi számunkra, egyetemünk nagyságrendje szerint, arányosan juthat (a különbözetet a szombati klubokkal próbáljuk „kitermelni"); a szervező gárda pedig — nos, ők néhány fanatikus ember, akik, sajnos, egyre kevesebben vannak.

Tulajdonképpen ezért is fordulunk Hozzád.

Gyere klubosnak!

Maga ez a szó borzasztó sok mindent takarhat, láttad, miféle programok szervezésében, propagálásában, lebonyolításában segíthetsz, (s akkor még nem esett szó olyan — tulajdonképpen a klubot segítő — „stábokról", mint a „képkör", vagy éppen a „klub-közlöny"!...).

Sajnos ma már a programok felelősei javarészt negyedévesek, vagy éppen már végeztek is... Talán Te is tudod, (mert átélted, vagy mert hallottál róla), hogy mai klubéletünk talán 3—4 éve lendült be igazán, egy akkori „mindenre elszánt" gárda lelkesedésétől hajtatva. Ez a gárda tavaly-tavalyelőtt fokozatosan kiöregedett, magunkra hagytak minket, s bár a programok (már csak saját lendületünktől is) haladnak előre (ma már nem azon kell töprengeni, hogy melyik nap mi legyen — bár időről időre egy kis frissítés nem árt) —, egyre érzékenyebb gond lesz, hogy: kik csinálják?

Annak idején, amikor felfutott ez a „minden napra — egy program" akció, többek között a ki-nem-elégített igény feszítő ereje állt mögötte. Sokkal szegényesebb volt akkor a műsor, s a jól ismert „legyen már végre valami" hangulat termelte ki magából az ötleteket —, s aki ötletet ad, az nyilván szeretne részt venni a megvalósításban is. Ma már megszoktuk, hogy van klub, hogy viszonylag sok a program, hogy nem kell ötleteken gondolkodni. És közben talán egyre kevesebben vannak azok, akik e bevált ötleteket megvalósítják, akik munkája nyomán tulajdonképpen él a klub.

Ne várjuk meg, amíg (erő hiányában) visszajutunk az indulás szürkeségéhez. Ha úgy gondolod, hogy segítségünkre lehetsz, mi most e levél útján szeretnénk tudatni Veled, hogy (bár látszólag nem így van, valójában nagyon is) szükség volna e segítségre, munkádra, ötleteidre (végül is új programoknak, új klub-ötleteknek mindig van helye), s akár valamelyik kluboson keresztül, akár egyből a kultúrosztályra bejövе (I. em. 115.) keresel meg minket, örömmel fogadunk majd, számítunk Rád.

Remélem e találkozásra hamarosan sor kerülhet — most pedig a klubvezetőség és a magam nevében búcsúzom, szervusz

Fóris György

„EGYETEMISTÁK A KÖZMŰVELŐDÉSÉRT"

Miért jó és mire jó a Téli Népművelési Gyakorlat?

Elsősorban arra, hogy az egyetemen tanult sok „száraz" elmélet után találkozz a gyakorlatban felmerült problémákkal. A vidéken töltött két hét alatt beszélgethetsz közgazdászokkal, tanácsi, párt- és KISZ-vezetőkkel, munkásokkal és értelmiségiekkel és mindenkivel, akit csak gátlástalanul megszólítasz. Sok olyan kérdésedre kaphatsz választ, amely tanulás közben felmerült, és egészen biztos, hogy sok olyan jelenséget fogsz látni, amin a lélegzeted is elakad. A tizennégy nap alatt változik szemléletmódod, talán még gondolkodásmódod is. Gyakorolhatsz kérdezni okosan — rázósan kérdezni, s a válasz — meglásd — nem marad el. Ezenkívül láthatsz gyárakat, tsz-eket, állami gazdaságokat „belülről", bepillanthatsz — általános és középiskolai órákon keresztül — oktatási rendszerünk „boszorkánykonyhájába". És végül, de nem utolsósorban megismerhetsz a tiedtől teljesen eltérő sorsokat, örömöket, tragédiákat. Ehhez sok segítséget kaphatsz — általában — a helyi művelődési házak dolgozóitól, de nagyon fontos talpraesettséged, önállóságod is. Apropó művelődési ház! A két hét alatt bázisod, kiindulási pontod a helyi művelődési ház, ahonnan portyázásra indulsz, s amely rendezvényeinek, műsorainak, klubjainak megkukkantásával sok maradandó élményt szerezhetsz a közművelts g színvonaláról, igényeiről, illetve ezen igények kielégítésének fokáról.

Az sem mellékes, hogy ezt a két hetet olyan úgynevezett komplex brigádokban töltheted el, amelynek soraiban (egy-egy brigád általában 4—5 fő) képviselteti magát több budapesti egyetem és főiskola. Ilymódon állandóan vitatkozhatsz, kicserélheted helyes és helytelen nézeteidet — meglásd, lesz téma bőven. Azt is rendkívül meglepő a saját bőrödön tapasztalni, hogy az egyes egyetemeken, főiskolákon mennyire más látásmódra, módszerekre okítják a tisztelt hallgatóságot.

A technikai lebonyolításról röviden.

Október közepétől november végéig lesz egy vita — előadássorozat, amelyen a szobi művelődési ház rendkívül művelt és megnyerő egyéniségű vezetőjével beszélgetünk, illetve majd elmeséli élményeit, tapasztalatait, amiből sokat meríthetünk. Témák: életmód, életforma, társadalmi rétegződés, művelődési házak helyzete, az értelmiség helye és szerepe, stb. Január végén lesz a gyakorló helyek elosztása; itt mindenki válogathat 2024 helység között (kívánságodat messzemenően figyelembe veszik). És végül magára a gyakorlatra február elején kerül sor. Az őszi kurzuson való állandó részvétel feltétele a gyakorlatra utazásnak. A gyakorlat után pedig mindenki ír egy-egy élménybeszámolót, amelyek közül a legjobbakat jutalmazzuk, illetve a legérdekesebb részekből válogatást jelentetünk meg — amit persze te is kézhez kapsz majd.

Végezetül egy félreértést szeretnék tisztázni! A Téli Népművelési Gyakorlat nevet csak hagyománytiszteletből tartottuk meg, valójában a „gyakorlat" lényege: általános ismerkedés hazánk közművelődési, kulturális, gazdasági és egyéb helyzetével. És ahogy egy barátunk tavaly megfogalmazta:

„a legtöbbet a gyakorlatban résztvevők, magunk kapjuk, gazdagszunk érzelmileg, gyarapodunk szellemileg!" Te se maradj ki e gazdagodásból!

Kérlek, ha részt kívánsz venni a gyakorlaton, dobj be egy darab cetlit október 19-ig a zsibongó és második emelet közötti fordulóban függő „Egyetemisták a Közművelődésért" feliratú táblán elhelyezett borítékba — név, pontos lakcím, évfolyam, szak, csoport feltüntetésével. A továbbiakban ezen a táblán találhatsz majd meg minden fontos tudnivalót!

Bármilyen kérdéseddel, problémáddal bármikor fordulj bizalommal Holczer Péterhez, a gyakorlat szervezőjéhez (külgazdasági szak IV. évfolyam 1. csoport — órarend a kereskedelmi kari hirdető táblán a 128 szoba mellett).

Holczer Péter

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt
Felelős szerkesztő:
KARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 174—548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha L. tér 3.
Felelős kiadó:
CSOLLÁNY FERENC
78—4102 Szikra Lapnyomda
Budapest
Felelős vezető:
CSÜNDES ZOLTÁN
vezérigazgató

Két versenysorozat között Taróczy Balázzsal

— *Meddig érsz rá?* — kérdezem jól nevelten, mielőtt leülünk. Elmosolyodik: — Jó lenne minél előbb végezni.

Ez érthető is. Taróczy Balázsnak jól kell tudni takarékoskodni a szabadidejével: a Davis Kupa és a magyar bajnokság után újabb túra vár rá. Mire a cikk megjelenik, már el is utazott egy hathetes versenysorozat első állomására.

— *Mikor tartasz egyáltalán pihenőt?* — kérdezem, miután beszélgetésünkre is egy edzés végeztével, az MTK—VM Asztalos János úti klubházában kerül sor.

— Hát idén nem nagyon lehet — süpped a kényelmes fotelba. Az egész klubház és a fákkal körülvett salakos pályák, szinte családias légkört teremtenek. Mint később kiderül, nemcsak nekem tűnik így. — Volt márciusban az a bokasérülésem, majdnem két hónap kiesett. Ráadásul fedettpályás versenyek, ahol nekem, általában jobban megy a játék. Ezt próbálom most pótolni. De egyébként is naponta kétszer edzek, egészen november végéig. Utána, egy-két hét szünet, és kezdődnek az erőnléti edzések.

— *És hogy-hogy itt talállak és nem a Vasas-pályán?*

— Gyakran vagyok itt. Valahogy otthonosabb ez a pálya és a klubház. Ráadásul itt van Szőke Péter is és amellett, hogy jóbarátok vagyunk, párosban is sokat játszunk együtt.

— *Igaz is, a Szőke—Taróczy párost a svéd szövetségi kapitány Európa legjobb kettősének nevezte. Miért nem játszotok együtt a világversenyeken is?*

— Az ő helyezése a ranglistán nem elég jó ahhoz, hogy indulhasson nemzetközi versenyeken. Minden jelentősebb mérkőzéssorozatot selejtezés előz meg és csak ha az előversenyeken elérsz egy bizonyos pontszámot, akkor kerülhetsz táblára.

— *Neked meddig tartott ez a periódus?*

— Körülbelül fél évig. Ha viszont egy éven belül nem szerzel újabb pontokat, akkor újra kell kezdeni a harcot a táblára kerülésért.

Beszédközben gyakran elmosolyodik. Ez a kiegyensúlyozott, nyugodt emberek sajátja. Pedig a tévé képernyője mutatta már indulatosnak is. A Svensson elleni meccsen például eltörte az ütőjét.

— Dühös voltam és elkedvetlenített az a mérkőzés, mivel semmi értelme nem volt. A svédek már nyertek, Borg sérültet jelentett, az eső zuhogott, a nézők hazamentek. Teljesen feleslegesnek éreztem az egészet. Egyébként nem szoktam idegeskedni. Tudom, hogy akkor játszom csak jól, ha sikerül uralkodni az idegeimen.

— *És a győzniakarás? Mintha nem mindig sikerülne eléggé felébreszteni magadban.*

— Igen... Tény, hogy nem mindig sikerül az önszuggesztió. Amikor úgy érzem belül, hogy az ellenfelem jobb, akkor ez önkéntelenül is megnehezíti a győzni akarást. A svédek elleni meccs azonban nem ezen múlott. Igaz, hogy Johanssont általában többször meg tudom verni, mint ő engem, de nem az akarással volt baj. Vannak mérkőzések, versenyek, amelyekre az átlagosnál jobban készülünk, megpróbálok csúcsformát elérni. (A párizsi salak például jól fekszik a stílusomnak, úgy érzem, ott jó eredményt érhetek el.) Ide tartoznak a DK versenyek is. De a svédek egyszerűen jobbak voltak nálunk és Borgnak már csak a jelenléte is plusz erőt adott az ellenfélnek.

— *Szerinted jelenleg ő a legjobb teniszező?*

— Nem. Connors stílusa nekem jobban tetszik. Ahogy a vonalak mellé helyezi a labdát. Borg inkább az ellenfél játékára épít. Mindenesetre ők ketten és talán még Gerulaitis is körülbelül 90 százalékos győzelmi eséllyel lépnek pályára a többi ellen.

A svédek elleni meccs, a DK döntő közelsége újra és újra visszatér a beszélgetés során. Frissek még az izgalmak, az elemzésekben még ott a sok „ha"...

— *Mit jelentett volna egy Davis Kupa döntő a magyar teniszsport számára?*

— Még egy hónapig sütkérezhetett volna a rivaldafényben. A mosolyba most szarkazmus vegyül. Lehet érezni az indulatokat, azt, hogy szívügyről van szó. A sportág helyzetén az sem változtatott volna. Nincs elég pálya, edző, utánpótlás. Különösen a pálya fájó gond, látva a külföldi nagyvárosokban a rengeteg létesítményt, amelyet bárki igénybe vehet. „Csak" lehetőség kell és a tenisz máris megszűnik a felső tízezer sportja lenni, szórakozásként bárki üzheti egészen a legfelsőbb korhatárig. A fiatal versenyzők hiánya egyébként a teniszre is éppúgy jellemző, mint az egész magyar sportra. A megnövekedett követelmények visszarettentik a többséget.

— *Ki törhet be utánpótlásunkból a nemzetközi mezőnybe?* — Talán Kuharszky.

— *Balázs, gondolom, sokan irigyelnek. Többször hallani, legalábbis olyan suttogásokat, hogy ez meg ez mennyivel nagyobb tehetség volt, csak... — és jönnek a különféle magyarázatok. Neked melyik az a tulajdonságod, amelyik segített megmaradni a salakon, bejutni a legjobbak közé?*

— Talán... talán elég kitartó vagyok. És igaz, sok dologban szerencsém volt. De úgy érzem, mint névtelen kezdő, semmilyen olyan előnyhöz nem jutottam, amit mások ne kaptak volna meg. Az én életem legnagyobb részét a tenisz tölti ki. Ez az, ami érdekel. Ismerek én is a magyar élmezőnyben olyan versenyzőt, aki tehetsége alapján sokra vihette volna, ha jobban a teniszre koncentrál. Én nem érzem úgy, mintha valamit is vesztettem, igaz nem is tudom, egyáltalán mit veszthettem volna. De azt tudom, hogy három-négy nap szünet után, már hiányzik a tenisz.

— *Azt mondják, hogy te tartod fenn a magyar tenisz szövetséget...*

— Igen, én is többször olvastam már ezt az újságokban, de ez nem igaz. Tény, hogy elég sok pénzt befizetek a szövetség pénztárába, de ez csak egy része az összes kiadásoknak, segít finanszírozni az utánpótlás versenyeit, stb.

— *Balázs, nem kényelmetlen kérdés amatőr sportolók között profinak lenni?*

— Nem vagyok annyira egyedül. Például a sakknál is a sportág jellegéből fakad a profizmus. Egyébként nem tartom egészséges dolognak az álamatőrizmust. Sokkal logikusabb ha a teljesítményt jutalmazzák, nem pedig rendszeres garanciát adnak kiöregedett vagy fejlődésre, eredményekre képtelen sportolóknak is.

(Ehhez csak azt lehet hozzátenni: ráadásul az előző módszer sokkal serkentőbb — és gazdaságosabb.)

— *Sokat beszélnek egyes profi sportágak tisztességtelen versenyeiről, bundáiról. Mi a helyzet a teniszben?*

— Arra már volt példa, hogy játékosok belefáradva az egyén küzdelmeibe „feladták" a párost —, de biztos vagyok benne, hogy pénzért még soha. Éppen ezért párosban sokkal könnyebb eredményt elérni, mint egyéniben, amit most már igyekszem is kihasználni. Sikerült egy partnert találnom, egy fiatal argentin versenyző személyében.

— *Akivel már meg is nyertél egy versenyt Amerikában. Épp most jelent meg, hogy 32. vagy a Grand Prix ranglistáján, az ATP-n pedig még előbb állsz, olyan elöl, mint még soha.*

— Jól sikerült ez az év, de nem kiemelkedő eredményességről van szó. Talán egy kicsit előbbre léptem (ami ha nem sérülök meg, esetleg még nagyobb lehetett volna), de az az egy-két hely ugrás ide-oda a nemzetközi ranglistákon nem sokat jelent.

Taróczy szinte állandóan úton van. Egyedül járja be a világot, saját maga finanszírozza az utazásokat, intéz a szállástól kezdve mindent. Igaz, már ismerősek a helyek és elismert a név. A versenyrendezők sok gondot levesznek a válláról. Az ő szintjén már a költségek is megterülnek: nemzetközi versenyeken komoly pénz a tét.

— *Nálunk mikor lesz Grand Prix verseny?*

— Nem valószínű, hogy a közeljövőben — mosolyodik el a naiv kérdésen. — A csehszlovákok egyszer megpróbálkoztak egy nagy nemzetközi versennyel, de anyagilag is nagy megterhelést jelent. Nemcsak azért, mert dollárral kell fizetni, hanem azért is, mert a belépők nagyon alacsonyak a szocialista országokban, nyugaton pedig egy olcsó jegy is tizenöt, húsz dollár. A szövetségünk jóval több pénzt kasszírozott a svéd —magyar után, mint az itthon lejátszódott magyar—olasz DK csata után — jóllehet a bevétel nagyobb százaléka a rendezőt illeti.

— *És a meghívásos versenyek, amit Barrazuttival és Gottfrieddal elkezdtél, folytatódnak-e?*

— Ezt könnyen el lehetne intézni. A bécsi verseny az egyik idény eleji játéklehetőség és itt van a szomszédunkban. A „nagyok" ilyenkor minden alkalmat kihasználnak, szívesen eljönnének egyké napra és a személyes kapcsolatok révén olcsón is. De már a múltkori találkozók megrendezése sok munkába került. Rendező klubot keresni, a tv jelenlétét biztosítani, stb. Mindenki szépen megköszönt mindent, de azóta sem szólt senki sem, hogy próbáljak meg újabb meccseket megbeszélni. Kár, mert a lehetőség fennáll.

— *Mit szeretnél elérni a jövőben?*

— Nincs semmilyen célkitűzésem. Jó lenne minél tovább az élvonalban maradni, a tenyereseimet erősíteni, fonákról pörgetni. (Taróczy azon kevesek közé tartozik, akik sikeresen alkalmazzák ezt a nehéz ütésfajtát.)

— *És a teniszen kívül?*

— Nem tudom. Egyelőre semmi nem érdekel annyira, hogy határozott terveim legyenek. De mivel eddigi életem legnagyobb része a sporthoz köt, ezen a területen szeretném felhasználni a — remélem egy éven belül kézhez kapott diplomámat.

— *Tényleg, miért választottad éppen a közgázt?*

— A nyelvtanulás miatt. Akkoriban még nem remélhetem, hogy állandóan utazni fogok, azt hittem, sikerül majd megtanulnom egy-két nyelvet és majd sokat járok a laborba. Az orosz már korábban is jól ment és angolul is egészen tűrhetően megtanultam — a teniszpályán.

Megkérdeztem még, hogy szerinte milyen tényleges értéket képvisel a diplomája. Azután rájöttem, hogy nemcsak provokatív volt a kérdés, hanem felesleges is. Mihez viszonyítsunk? Hiszen számtalan olyan diploma készült és készül az egyetemen, amelynek megvédésére még „csak" a teniszt, a nemzetközi hírnevet sem lehet felhozni. Ezért is hangzott mindenféleképpen őszintének a válasz, hogy az elhalasztott, később letett vizsgák ellenére is — az érdemjegyek a többséggel megegyező tudást takarnak.

L. G.

Claude Serra rajzai